

“โลกุษาดธรรมได้”

ปัญหาที่รอการแก้

ที่โลกเกิดความรุ่มร้อนไปทุกหย่อมหญ้าเวลานี้ ก็ เพราะจิตใจมนุษย์เราเห็นห่างจากศีลธรรม คือธรรมที่ยังบุคคลให้ร่มเย็นนั้นแล นอกจกจิตใจไม่นำพา กับศาสนาแล้ว ยังไกลชิดสนิทกับสิ่งเป็นภัย ไร้สารคุณเข้าอีก อย่างหาประมาณความพอดีไม่ได้ จะโลกไหนก็โลกเลอะ ต้องเป็นโลกที่รุ่มร้อนเป็นไฟไปด้วยกันนั้นแล ไม่มีการยกเว้น

ศีลธรรมคือการให้ความเสมอภาคแก่กันและกันตลอดสัตว์ดิรัจจาน ไม่ให้เปิดเบี่ยงทำลายซึ่งกันและกัน อันเป็นการทำลายจิตใจและสมบัติของกันและกันให้กำเริบ เช่น ท่านสอนปานาฯ ไม่ให้ฝ่าไม้ให้ทำลายซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นยังมีเมตตาสนับสนุนอีกด้วยเรียกว่า เบญจคีล เบญจธรรม เป็นเครื่องสนับสนุนข้อห้ามคือปานาฯ ให้เด่นชัด และเพื่อให้ศีลข้อนี้สมบูรณ์ขึ้น เพราะความเมตตาเป็นเครื่องสนับสนุน แต่ผู้ไม่มีศีลธรรมภายนอกลับกล้ายเป็นผู้โดยร้ายหารุณไปเสีย โลกจึงทำความพินาศจิบหายแก่กันได้อย่างหน้าตาเฉย เพราะหมดคุณสมบัติในธรรมข้อนี้ภายนอกจึงข้ออื่น ๆ ก็เช่นเดียวกัน

อทินนาทาน ก็ เพราะความโลกความอยากได้ อันเป็นเรื่องของกิเลสตัวไม่มีเมืองพอ พาให้ทำลายสมบัติของคนอื่น จิตใจของคนอื่นไม่มีประมาณ ทั้งนี้ เพราะความโลกมันมีกำลังรุนแรงมาก จึงต้องฉกต้องลักต้องปล้นต้องสะดมเข้า ไม่เพียงแต่ว่าไม่มีอยู่มีกินอดอยากขาดแคลน หาที่กินที่ใช้สอยอะไรไม่ได้ เป็นความจนตกรอกจนมุ่งจริง ๆ เช่นนั้น แต่�ันเป็นนิสัยสันดานของคนที่มีจิตใจต่ำธรรม ด้วยสิ่งสกปรกโสมมทั้งหลายเข้าครอบงำ และมีอำนาจเหนือจิตใจอย่างบอกไม่ถูกต่างหาก จึงทำกันได้โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายทั้งสมบัติและจิตใจของผู้อื่น ขอให้ได้อย่างเดียวเป็นพอ นั่น

ไม่ว่าข้ออื่น ๆ เช่น การเมสุเมจลavar ก็เหมือนกัน ถ้าลงไม่มีธรรมในใจแล้วมนุษย์เราเลวี่งกว่าสัตว์มันทำได้ทั้งนั้น ถ้าพูดเรื่องความหน้าด้าน ใจจะหน้าด้านยิ่งกว่ามนุษย์ที่ไร้ศีลธรรมเป็นไม่มี มันด้านยิ่งกว่าสัตว์เสียอีก เพราะความโลก ความโกรธ ความหลง ราคะตัณหาพาให้คนหน้าด้านไม่มีย่างอายติดตัว

มีศีลธรรมเท่านั้นเป็นเครื่องประดับ และประดับประดองมนุษย์ไว้ให้ต่างจากสัตว์ ให้มีความละอายรู้จักสูงต่ำ รู้จักของเขาของเรา รู้จักท่านรู้จักเรา ถ้าใจไม่ได้มากิดในแง่อรรถแห่งธรรมแล้ว มันก็ต้องคิดไปในแง่ความสนุกสนานรื่นเริงบันเทิง ชนิดไม่มีเบรกห้ามล้อเลยนั้นแล มิหน่ายังอวดดีบอวดดีไปในทางราคะตัณหา ส่งเสริมในสิ่งที่ต่ำธรรมว่าเป็นของดีมีค่าและอำนาจมากขึ้น โดยไม่คำนึงถึงความเสียหาย ความ

กระทบกระทื่นและทำลายจิตใจของผู้ใดทั้งนั้น โลกจะไม่ร้อนได้อย่างไรเมื่อศีลธรรมไม่มีภายในใจของชาวพุทธเราแล้ว โลกต้องร้อน เพราะกิเลสตัณหาเมื่อกำจับหัวใจของผู้ส่งเสริมมัน โลกไม่เคยร่มเย็น เพราะตัณหาเป็นไฟแต่ไฟมา โลกร่มเย็น เพราะธรรมต่างหาก

การโกหกก็เหมือนกัน โกหกได้คล่องปากไม่กระดากอาย ไม่คิดว่าการพูดโกหกนั้นจะเกิดความเสียหายแก่ผู้ใด โกหกได้อย่างหน้าตาเฉย และโกหกคนอื่นให้เกิดความเสียหายขนาดล่ำจมก็มีมาก เช่น พวgnักต้มตุ๋น นักกลมายา หาอุบายนอกหกต้มตุ๋นด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่จะทำคนอื่นให้ชิบหายawayปวงทั้งทรัพย์สมบัติและจิตใจ จนกล้ายเป็นคนวิกฤติการใบบ้าไปได้ เพราะกลมายาแห่งความต้มตุ๋นหลอกลวงนี้มีมากที่เดียว โทษแห่งความไม่มีศีลธรรม ทำความเดือดร้อนเสียหายให้แก่โลกไม่มีประมาณ ดังที่รู้ๆ เท่านั้น กันอยู่ทุกแห่งหนนั้นแล การโกหกพกกลมเป็นของดีน่าชมเชยที่ไหนกัน

ถ้าพูดถึงสุรา สุราครา ก็ทราบ แม้แต่เด็กก็ยังทราบ ว่าเป็นของมึนเมาและทำให้คนเสีย มันเป็นของดีมีเกียรติและศักดิ์ศรีที่ไหนกัน พอจะส่งเสริมมันให้ทำลายมนุษย์ เหตุใดมนุษย์เราจึงต้องส่งเสริมอา鼻หนา จนเป็นเนื้อเป็นหนัง อย่างอาอกหน้าอาอกตา ไม่ว่าสถานที่ใดสังคมใด ถ้าไม่มีสุราไปอาอกหน้าอาอกตาแล้ว สังคมนั้นเหมือนกับไม่ใช่สังคมมนุษย์ ไม่ใช่สังคมที่มีเกียรติ เลยเห็นไปว่าสังคมที่มีสุราเป็นสังคมที่มีเกียรติ เป็นสังคมที่มีหน้ามีตา น่าชมเชยและยอมรับกันทั่วโลก นี่คือการลบล้างศาสนาธรรมอันเป็นความดีงามของมนุษย์มากัน้อยเพียงไหน

หากสังคมได้ยอมตัวลงยอมรับสรุราญาเมหารือนำบ้านี้แล้ว สังคมนั้นก็คือสังคมแห่งนำบ้าน สังคมนำลาย สังคมไม่รู้จักอาย สังคมหน้าด้าน สังคมกล้าหาญด้วยนำบ้านนั่นแล ถ้าสังคมที่ไม่มีสรุราญาเมษาเข้าไปแทรก เข้าไปเป็นเจ้าหน้าเจ้าตา มันไม่เป็นสังคมที่มีเกียรติ ทำอะไรไม่สำเร็จหรือ พิจารณาซิ อำนาจฝ่ายตា้มันเป็นเช่นนี้ มันครอบหัวใจมนุษย์ เสกสรรปันยอสิ่งที่ไม่ดีว่าดีขึ้นมา ลบล้างสิ่งที่ดีออกจากตัวมนุษย์ สังคมมนุษย์แล้วจะหาคนดีได้ที่ไหน ถ้ามนุษย์เราไม่ยอมรับความจริงกัน มนุษย์ผู้ดีมีศีลธรรมก็นับวันจะสูญไปจากสังคมโดยไม่ต้องสงสัย

ที่กล่าวมาครั้งจะไม่รู้ในศีล ๕ ข้อนี้ชาวพุทธเราก็ชาวพุทธเรางেเป็นผู้ทำเป็นผู้ฝ่าฝืน เป็นผู้เป็นมาร เป็นผู้ลังหารศาสนาธรรมและตนตลอดส่วนรวมทั้ๆ ไปให้จบ
หมายความว่าปวงไปด้วยความรู้อยู่แล้ว

(เข้าสู่แดนนิพพาน หน้า ๔๖๔-๔๗๐)

นี่แหลกหรือไม่เพื่อความรุ่มร้อน ถ้าเป็นไฟก็มีแต่ก่อขึ้นถ่ายเดียว ไม่สนใจนำมาร้าบกันเลย แล้วทุกสิ่งทุกอย่างก็ กลายเป็นถ้าถ่านไปได้โดยไม่ต้องสงสัย ถ้าไม่มีการดับไม่มีการยับยั้งกันเลย

ความอยากรู้นั้นหาประมาณไม่ได้ไม่ว่าหัวใจได ไม่ว่าหมิงว่าชาย ไม่ว่านักบวช หรือชาวราษฎร แม้แต่สัตว์ก็อยากรู้ แต่สัตว์นั้นน่าให้อภัย เพราะไม่รู้ดีรู้ช้า มีแต่ความอยากรู้ ตามประสาสัตว์ อยากรู้กินก็กิน อยากรู้ที่ยกให้ก็รับ อยากรู้กัดก็กัด อยากรู้ก็จีกันไปตามธรรมชาติของสัตว์ที่ไม่มีความรู้ไม่ประสิสัตว์ แต่มนุษย์เราที่มีความรู้ความฉลาด กว่าสัตว์แต่ไปทำอย่างนั้น จึงเป็นผู้ต่ำช้า Lewtham ยิ่งกว่าสัตว์ ไม่สมควรแก่ความเป็นมนุษย์ผู้ฉลาดกว่าสัตว์เลย

(ศาสตร์ธรรมปัลกุณให้ตื่น หน้า ๔๑๔-๔๑๕)

ในหนังสือพิมพ์ก่อนก็ดู หัวใจไม่คิดได้ยังไง เรื่องนบกอว่าเป็นอย่างนั้นเป็นอย่างนี้ ฟังเรื่องต่าง ๆ แล้วไม่ได้มีแต่คนโน่ มักมีคนฉลาดในทางก่อความเดือดร้อน เลี้ยหายแก่ผู้อื่น ฉลาดกินฉลาดโง่เต็มไปหมดแทรกอยู่นั้น โอ้โห ชาติจะหมดจริง ๆ แล้วหรอมันถึงมีแต่เรื่องฟืนเรื่องไฟเผาไหม้กันอย่างนี้ ทำให้อดคิดไม่ได้นะ เรายังทำงานเพื่อชาติบ้านเมืองคนหนึ่งแบบเป็นแบบตายน้ำ ใครที่ว่าทำประโยชน์แก่โลก ฯ โดยถ่ายเดียนนั่นมันฟังไม่สนิทใจนัก เมื่อไปเห็นแล้วได้ยินความประพฤติการปฏิบัติที่เป็นฟืนเป็นไฟแก่กันแล้วมันสลดหดหู่อย่างมาก

กินเลี้ยจันวินาศสันตะโรจะไม่มีอะไรเหลือในบรรดาสมบัติของชาติที่มีอยู่ มีแต่คนรู้คนฉลาดที่ไม่มองดูศีลธรรมเลยกินชาติบ้านเมือง และออกตัวว่าเป็นผู้รักชาติ บ้านเมือง เป็นผู้ปกครองบ้านเมือง เป็นผู้ฟื้นฟูบ้านเมืองให้เจริญ ไม่ได้ว่านีคือตัวสำคัญ ตัวกินชาติบ้านเมือง ตัวทำลายอยู่ในจากเดียวกัน น่าทุเรศนะ หลักวิชาล้วน ๆ โดยไม่มีหริโอตตปธรรมแหงอยู่บ้าง สมบัติของชาติต้องพังไปหมดโดยลำดับไม่มีเหลือ ถ้าต่างคนต่างไม่ส่งเสริม ต่างคนต่างไม่รักชาติธรรมให้แหงกันไปด้วยกับการงานแหนกต่าง ๆ อย่างไรต้องเป็นไปเพื่อความล้มจมจับหายไม่อาจสังสัย

หลักวิชาเราที่เรียนมาได้เรียนไป ถ้าเพื่อไปส่งเสริม เพื่อไปรักษาสมบัติส่วนใหญ่ ให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง อย่าไปทำลายจะเสียหาย ที่เป็นอยู่ทุกแห่งหนเวลานี้ไม่ว่าทางวัดทางบ้าน ไม่ได้ทำให้พูดตามความจริง ทางวัดก็โยนหนังสือธรรมะเข้าสู่คัมภีร์เสีย ทางบ้านก็โยนเข้าหลักวิชาเสีย เจ้าของจะเป็นเบรตเป็นผีเป็นนรกรอเวจีจะไรก็เป็นไปได้ตามใจชอบ ต่างฝ่ายต่างก่อความเดือดร้อนวุ่นวายกันอยู่ทุกแห่งทุกหน ก็ เพราะความทำผิดจากหลักแห่งความถูกต้องดีงามนั้นเอง ทางโลกทางธรรมเหมือนกัน ถ้าทำผิดแล้วเป็นพิษด้วยกันทั้งนั้นแหลก

เรียนนี้เรียนเพื่อความรู้ความฉลาดในการรักษาชาติบ้านเมืองนั้นเอง ไม่ใช่เรียนเพื่อความรู้ความฉลาดที่จะทำลายชาติบ้านเมือง ความรู้ความฉลาดในตัวของเรายาวยอกไป ๆ ครก็มีแต่ความรู้ความฉลาดขยายออกไปเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของชาติบ้านเมือง ทำไมบ้านเมืองจะเจริญไม่ได้ บ้านเขาก็เป็นบ้านคน บ้านเราก็เป็นบ้านคน เขางำรุ่งรักษาเขาระบุได้ บ้านเรานำรุ่งรักษาทำไมจะเจริญไม่ได้ ถ้าเราไม่ทำลายเสียอย่างเดียวเท่านั้น

(มรดกล้ำค่าของชาพุทธ หน้า ๑๔๙-๑๕๐)

ศาสนาล่วงมาได้ ๒๕๐๐ ปีรู้สึกว่าร้อนมากที่เดียว ธรรมนี้แทบจะไม่ปรากฏในสังคมต่าง ๆ ตลอดงานราชการเรานี้ มีแต่ความโลก ความโกรธ ความเห็นแก่ตัว ครอบ ๆ หมด ศีลธรรมคือความยุติธรรมไม่มีวางแผนกฏเกณฑ์เอาไว้ก็วางไว้อย่างนั้น แหล่ง กฏเกณฑ์นี้คือความถูกต้องดีงาม มันไม่ได้ไปตามกฏเกณฑ์ความถูกต้องดีงาม แต่ไปตามความโลกความโกรธ ไปตามความเห็นแก่ตัว กฏหมายก็เป็นกฏหมูไปเสีย มันไม่ได้เป็นกฏหมายนี้ อะไร ๆ ก็มีแต่เรื่องของกิเลสพาโกรยา ๆ มันก็เดือดร้อนละซี ถ้าเป็นธรรมแล้วกูนั้นมีไว้เพื่อความเป็นธรรมทั้งนั้น ถ้าปฏิบัติตามนั้นก็จะไปเดือดร้อนอะไร

คนเรามีแต่คนรู้ ๆ ไม่ใช่คนโง่ ยิ่งเป็นผู้ปกครองบ้านเมืองด้วยแล้วยิ่งเรียนมากได้รับความนิยมของโลกว่าเรียนมากรู้มาก ว่าควรเป็นผู้นำ ถ้าไม่มีธรรมมันก็นำไปทางนั้นละซี นำแบบลากไปเลย ถลอกปอกเปิกไปเลย มันไม่ได้นำไปเพื่อความสุขความเจริญ

ความไม่รู้ตวนนั้นซึ่ที่พาให้ล้มลงไปนาน อย่างที่บอกอยู่เดียวันนี้ สิ่งที่เป็นพื้นเป็นไฟนีนับวันเจริญขึ้นมาก ตั้งแต่เด็ก ๆ มันก็แสดงแล้วอย่าว่าแต่ผู้ใหญ่เลย เพราะผู้ใหญ่ชอบให้มันหรือทุ่มให้มัน กิริยาอาการทุกอย่างที่แสดงออกของผู้ใหญ่ลงไปรวมอยู่ที่เด็ก ๆ เพราะเด็กกำลังสนใจในความรู้ความเห็น อยากเห็นอย่างรู้อย่างที่ทดลองทุกสิ่งทุกอย่าง อะไรตามมาพับเด็กก็คัมภี นี่เรียกว่าเรียนในหลักธรรมชาติ แล้วสุดท้ายก็เต็มอยู่ในหัวใจเด็ก เต็มอยู่ในกิริยารยาทของเด็กที่แสดงออก เพราะผู้ใหญ่ทุ่มให้โลกก็เลยมีแต่โลกอย่างนี้ไปซิ ศีลธรรมที่จะทุ่มให้เด็กไม่มี เพราะเจ้าของไม่เคยมีศีลธรรม แล้วเอาอะไรมาทุ่มให้เด็กมาถ่ายทอดให้เด็ก มันก็มีแต่พื้นแต่ไฟเหล่านี้ล่ะที่เผลกัน จะไปทางที่ไหนหาพื้นทางไฟ หาจากคนเรานี่แหละ

เรื่องศีลเรื่องธรรมเลยกลายเป็นเรื่องขawanอกน่า ป่านอกสุ่นนอกแทไปแล้ว เวลานี้ ดูให้ดีถ้าว่าเราหาเรื่อง เราไม่ได้หาเรื่อง เรื่องศีลเรื่องธรรมเป็นเรื่องปลีก ๆ ปลาย ๆ ไปอย่างนั้น ไม่ใช่เรื่องสาระสำคัญอะไรเลย มันสำคัญแต่เรื่องของกิเลสเท่านั้น

ເກົ່າເປັນເນື້ອເປັນໜັງເກົ່າເປັນເຄາຕາຍຈົງ ໆ ໄນວ່າເຂົາວ່າເຮົາແມ່ນອັກນ ອຍ່າໄປຕໍ່າຫັນໃຈຮະ ຄ້າເປັນເຮືອງຄືລເຮືອງອຮຣມເໜີອນມັນຈະຕາຍແລ້ວນີ້ຈະວ່າໄງ ຄ້າເປັນເຮືອງຂອງກີເລສຣາຄະ ຕັ້ນຫາແລ້ວຄືກັກ ນອນຫລັບອູ້ມັນເກີ້ຕີ່ນວິ່ງອອກຈນປະຕູນນັ້ນ ປະຕູເປີດໄມ່ທັນ ມັນຂາດ ນັ້ນລະພວກຫັວແຕກ ພວກເປີດປະຕູໃຫ້ໄມ່ທັນ ນັ້ນລະຄ້າເປັນເຮືອງຍ່າງນັ້ນມັນຈຳເປັນນາກຈະ ວ່າໄງ

(ເທສນູອບຣມມາຮວາສ ๑๑ ມີຖຸນາຍັນ ໨້າຕັ້ງ)

จำเป็นต้องมีกฏหมาย

มนุษย์เราอยู่คุณเดียวไม่ได้ ต้องอาศัยเป็นหมู่เป็นคณะ เป็นครอบครัวเหย้าเรือน แล้วก็เป็นบ้าน เป็นตำบล เป็นเมือง เป็นประเทศ ล้วนแล้วแต่กลุ่มของมนุษย์แต่ละกลุ่ม ๆ กลุ่มย่ออยถึงกลุ่มใหญ่ที่สุด ทั่วโลกมีกลุ่ม กลุ่มของครอบครัวของเรา นอกจากครอบครัวของครอบครัวของเราแล้ว ยังเป็นบ้านของครอบครัวอีก ตำบลนั้น ตำบลนี้ จังหวัดนั้นจังหวัดนี้ แล้วก็ประเทศนั้นประเทศนี้ เป็นกลุ่ม ๆ ล้วนแล้วแต่มีภูมิประเทศที่แห่งความปลอดภัย แห่งความสงบเรียบร้อยเป็นเครื่องปกครอง

หากไม่มีกฎข้อบังคับ เพื่อความร่มเย็นเป็นสุขต่อ กัน เป็นเครื่องปกครองแล้ว
มนุษย์นี้จะทำความชิบหายให้แก่ กัน และ กัน ได้ มาก มาก ที่สุด จะ กล า ย เป็น โล ก ว ิ น า ศ ด โ ย
ไม่ต้อง ง ง ง ย ท ว ท ง แ ด น โล ก มนุษย์ เรานี้ ต ล อด ถ ิ ง แ ด น โล ก ชา ต ุ ก ี สะ เท ื น ไป ได้ จา ก
มนุษย์นี้ แ ล ะ

ถ้ามนุษย์ยังมีความหวัง ความสัมภร์มเย็นแก่ตนครอบครัวของตน บ้านของตน ตำบล อำเภอ จังหวัด ตลอดถึงประเทศไทยติบ้านเมืองของแต่ละฝ่าย ๆ แล้ว ต้องเป็นผู้รักษาภูมิเบี่ยงอันดีงาม เพื่อความสัมภร์มเย็นต่อ กันนี้ไว้อย่างแน่นหนามั่นคง ฉะนั้นกภูมายังมีทั้งกภูมายในประเทศไทย กภูมายต่างประเทศ กภูมายระหว่างประเทศ กภูมายเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ปัจจุบันของมนุษย์ เพื่อไม่ให้ขัดให้แย้งให้ทะเลาะแวงให้ฟ่าให้ติกัน ทำความพินาศจิบหายแก่กันนั่นแล

(ເທັນອົບຮມໝຣາວາສ ๑ ກົມພາພັນທີ ໨໔໨ໝ)

บ้านใดเมืองใดก็ตามถ้าไม่มีขอบเขต ไม่มีกฎหมายเป็นข้อบังคับ ไม่มีข้อมีแปล
ไม่มีชนบทรرمเนียมอันดีงามเป็นเครื่องประพฤติปฏิบัติ บ้านเมืองนั้นจะเป็นบ้านเมือง
ที่เจริญรุ่งเรืองและสงบสุขไปไม่ได้ ตรงข้ามจะมีแต่ความเดือดร้อนระส่ำระสาย มีแต่
การฉกฉกปล้นจี้ฆ่าฟันรันแทงซึ่งดึงเด่นกัน เป็นงานประจำแผ่นดินถิ่นมนุษย์
บ้านเมืองกว้างແแคบเพียงไร ย่อมจะกล้ายเป็นกองเพลิงเผาผล眷กันโดยถ่ายเดียว

เพราะฉะนั้น มุขย์ที่อยู่ร่วมกัน จำต้องมีกฎข้อบังคับเป็นข้อเป็นแป๊ะ เพื่อเป็นหลักยึด
และปฏิบัติตาม จะเว้นสิ่งดังกล่าวเสียมิได้

(แวร์ล่องธรรม หน้า ๒๕๔)

ศีลธรรมยิ่งจำเป็นกว่า

มนุษย์เราถ้าขาดศีลธรรมภายในใจแล้ว แม้จะมีกฎหมายบ้านเมืองอยู่ก็ตาม ย่อมมีทางก่อความเดือดร้อนแก่กันได้ เพราะกฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ นั้นเพียงรักษาได้ในที่แจ้งเท่านั้น ไม่สามารถรักษาในที่ลับตาได้ คนที่ไร้ศีลธรรมภายในใจไม่มีyang อาย ย่อมมีทางทำชั่วแก่กันได้ ส่วนศีลธรรมนั้นไม่มีที่แจ้งและที่ลับ

(แวร์ล่องธรรม หน้า ๒๕๔)

กฎหมายหรือข้อบังคับต่าง ๆ นั้นถ้าไปทำผิดในที่ลับไม่มีคนอื่นเห็น ไม่มีใครจับได้ก็ว่าบาริสุทธิ์ แต่ว่าศีลธรรมแล้ว ที่แจ้งก็ตามที่ลับก็ตาม ผิดต้องเป็นผิดถูกต้อง เป็นถูก เหมือนกับเราเอาไฟเข้าไปจีตัวเอง ปิดประตูให้แน่นเลียไม่ให้ใครเห็นและเราจะทำคนเดียวไม่ให้ครรภ์ พ่อเอาไฟจีเข้าไปก็โดยอุตุนเดียวันนี้เลียปิงปัง ๆ อยู่ในห้อง คือเอาไฟจีเจ้าของมันร้อนอยู่คนเดียวกรร้อน จีคนเดียวกรร้อน จีอยู่ต่อหน้าผู้หน้าคนมาก ๆ ก็ร้อน ถ้าความร้อนแล้วเป็นอย่างนั้น ที่นี่ความเย็นก็เหมือนกันอีกเทียบกันได้เลย เราจะทำคุณงามความดีอยู่ในสถานที่เช่นไร ที่แจ้งที่ลับไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราเป็นผู้รู้เราเองทุกขณะที่คิดที่พูดที่ทำ เรายังรู้ทั้งนั้น ศีลธรรมจึงไม่มีคำว่าที่ลับ นตุติโลเก รโห นาม ท่านว่าที่ลับไม่มีในโลก พูดตามหลักธรรมแล้วที่ลับไม่มีในโลก ท่านว่าอย่างนั้น เปิดเผยไปด้วยความจริงแห่งการประกาศแห่งการกระทำ จะคิดในใจก็ตามก็ไม่ลับ มั่นคิดขึ้นจากใจของผู้รู้นั้นแหล่ง การพูดการกระทำอุกมาทางกายก็ไม่ลับ เพราะกระทำอุกมาในตัวของเรารู้นี้แหล่งจากใจเป็นผู้บงการ ให้รู้ ๆ ทุกสิ่งทุกอย่าง ทั้งคิดทั้งพูดทั้งทำอะไร รู้จากนี้หมดจังไม่มีที่ลับ

(เทศน์อบรมธรรมวารส ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๙)

ศีลธรรมเป็นเครื่องปกของใจมนุษย์ ให้มีความละอายต่อความไม่ดีทั้งหลายในที่ทุกสถานตลอดกาลทุกเมื่อ นอกจากนั้นยังมีความเห็นอกเห็นใจ มีความรู้สึกชั่วดีระหว่างตนกับผู้อื่น มีการขยายต่อสิ่งใดก็ตามก็อุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งในที่แจ้งและที่ลับ ไม่อาจทำลงได้ เพราะเห็นว่าสิ่งนั้นเมื่อทำลงไปแล้ว ย่อมเป็นความชั่วเสียหายได้เสมอไป ผู้มีศีลธรรมภายในใจจึงไม่กล้าทำความชั่วทั้งในที่แจ้งและที่ลับ

คนเราถ้ามีแต่หลักวิชาที่เรียนมาอันเป็นแบบโลก ๆ ถ่ายเดียว เช่น เรียนรู้ศีลธรรมและเรียนรู้กฎหมายมาก จากตำรับตำราเพียงอย่างเดียว ไม่มีศีลธรรมคือหริโอตตปะเป็นต้น เข้าป้องกันหรือสนับสนุนอยู่บ้าง นักเรียนรู้ทั้งศีลธรรมและกฎหมายคนนั้นแลเป็นผู้ที่โกรหกเง่งที่สุด เป็นผู้ที่มีเล่ห์เหลี่ยมหลายลันพันคณที่สุด ก่อความเดือดร้อนให้แก่คนหรือส่วนรวมได้มากที่สุด เพราะความรู้ที่เรียนมากนั้นเป็น

เครื่องมือพลิกแพลงแต่งกลอุบ้ายหลอกหลวง แบบค่าว่ากินหมายกินชนิดไม่มียางอายติดตัวเลย เรียกว่าเป็นผู้มีอาวุธคือเครื่องมือทำลายคนได้มาก เพราะความขาดศีลธรรมเครื่องหนี่ยวยังยังตัวให้สำนึกในสิ่งชั่วดีทั้งหลาย

(แวนส่องธรรม หน้า ๒๕๔)

เครื่องเสริมคุณค่ามนุษย์

มนุษย์เราและค่าสนาหั้งสองอย่างนี้สำคัญด้วยกัน เมื่อประกอบกันเข้าแล้วก็ยิ่งเป็นความสำคัญมาก ถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่งเสีย เป็นต้นว่ามีแต่คนเฉย ๆ ไม่มีเครื่องประดับให้เป็นความสำคัญของคน คนก็หาความสำคัญไม่ได้ คนเรางึงไม่ใช่จะสำคัญ เพราะเกิดขึ้นมาเป็นคนแล้วเท่านั้น ยังต้องมีเครื่องประกอบอีกมากมาย เช่น อย่างยิ่งก็คือศีลธรรม เป็นเครื่องประกอบเป็นเครื่องประดับ ส่งเสริมให้มนุษย์เรามีคุณค่าและมีความสำคัญขึ้นมากโดยลำดับลำดาก บรรยาย จริยะความประพฤติและปฏิบัติ เป็นผู้มีกุญแจระเบียบมีข้อบังคับตนเอง นี่ล้วนแล้วแต่เป็นเครื่องเสริมคุณค่าของเราให้เด่นแม้คนอื่นเขาก็ไม่เห็นเด่น แต่เราเก็บรักษาเด่นในเรา หาที่ทำให้ตนไม่ได้

(ดับไฟในใจกันเดิ หน้า ๒๕)

มนุษย์เราซึ่งต่างจากสัตว์ มิใช่ต่างเพราความไม่มีทางไม่มีเข้า ไม่มีเขียวหวานเมื่อนลัตว์ แต่ต่างเพรามนุษย์เป็นสัตว์ฉลาดในทางที่เป็นประโยชน์แก่ตนและสังคมมนุษย์มีค่าสนธิธรรมเป็นเครื่องประดับและเกิดทุน มีศีลธรรมเป็นแนวทางดำเนินและปฏิบัติบำเพ็ญ การแสดงออกของมนุษย์มีเหตุและผลเป็นเครื่องรับรอง รู้จักดีรู้จักชั่ว รู้จักสูงรู้จักต่ำ หยาบละเอียด รู้จักสถานที่บุคคลที่ควรเคารพนับถือ ไม่อาจเอื้อมในที่ต่ำสูง มีระเบียบขั้นบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของมนุษย์เป็นเครื่องดำเนิน มีกุญหมายข้อบังคับ มีศีลธรรมเป็นเครื่องเตือนสติปัญญาให้ระลึกรู้ในสิ่งที่ควรไม่ควร มนุษย์อยู่ที่ได้ไปที่ได้จึงต่างจากสัตว์ ซึ่งเขามิมีธรรมดังกล่าวเป็นเครื่องปฏิบัติดำเนิน หากมนุษย์ไม่ทำแบบสัตว์เข้า จึงเลวกว่าสัตว์ผู้ไม่รู้ประสา เพรามนุษย์รู้ทุกอย่างที่สัตว์ไม่รู้ไม่สามารถทำได้

มนุษย์จึงมีคุณค่าด้วยคุณธรรมภายในใจ และความประพฤติหน้าที่การงานที่ชอบ ตามกำหนดกุญหมายและศีลธรรม มิได้อยู่ที่เนื้อหนังมังสาเหมือนลัตว์ทั้งหลาย ความงามอย่างเย็นตาเย็นใจของมนุษย์เราตน งามที่กริยามบรรยายอธยาศัย การประพฤติตัวอยู่ในกรอบประเพณีและศีลธรรมอันดีงาม มิได้งามที่รูปโฉมโนมพรรณซึ่งเป็นเพียงงานอกถ่ายเดียว ดังที่บุรุษสตรีตาฝ่าฟางทั้งหลายเข้าใจกันและชุมชนเชยลุ่ม

หลง จันลีมยางอายที่เป็นนิสัยดั้งเดิมของมนุษย์ถือกันมาอย่างฝังใจ (บุรุษตาฝ้าฟ้าง ต้องนับหลวงตาผู้เขียนเข้าด้วยเว้นไม่ได้รูปเรื่องจะไม่สมบูรณ์)

(ธรรมสามัคคี หน้า ๙๖)

โลกหรือผู้ใดคงใดก็ตามไม่มีศาสนา เรียกว่าเป็นโลกที่หมดหวัง ร่างกายแตก แล้วก็เท่านั้นเอง ใจที่เป็นของไม่ตายไม่ทราบจะพึงอะไร วัตถุทั้งหลายแม้มีเต็มโลกก็ไม่ มีสิ่งใดที่จะติดสอยห้อยตามจิตใจไปได้เลย ต่างก็เป็นโมฆะไปด้วยกันทั้งสองอย่าง คือ ร่างกายก็เป็นโมฆะ วัตถุที่เคยเป็นคู่ครรชของกันและกัน เมื่อตายแล้วก็หมดความหมาย เป็นโมฆะไปเช่นเดียวกัน

ส่วนใจที่มีความสืบต่อภพต่อชาติตามกฎธรรมชาติยังบังคับอยู่ แต่ไม่รู้วิธีเสาะ แสวงหาที่ยึดถือหรือที่พึงที่อาศัย ก็จะได้รับความทุกข์เดือดร้อนในภพชาติต่อไป เพราะคนเราเมื่อไม่ทำความดีก็ต้องทำความชั่ว เมื่อเห็นความดีเป็นของไม่จำเป็นแล้วก็ ต้องเห็นความชั่วเป็นของจำเป็น และเสาะแสวงกระทำตามใจชอบ ร้อยทั้งร้อยที่ใจชอบ ต้องเป็นสิ่งที่ผิด การกระทำความผิด เราจะทราบว่าผิดหรือไม่ก็ตาม ผลต้องเป็นพิษ ด้วยกัน นี่คือคติธรรมดามิ่งลำเอียง เคยเป็นอย่างนี้แต่ไหนแต่ไรมา ไม่ขึ้นอยู่กับความ เชื่อหรือไม่เชื่อของใครและการลบล้างได

(เข้าสู่แดนอวakashองจิตของธรรม หน้า ๔๐)

ศาสนาจึงเป็นของจำเป็นที่จะชุดจะลากสัตว์ออกจากกองทุกข์ต่าง ๆ โดยชี้ แนวทางที่ปลดภัยให้ทุกชีวิสัตว์โลก และชี้บอกสิ่งกีดขวางต้านทาน สิ่งที่เป็นภัย ทั้งหลายแก่สัตว์โลก ด้วยอรรถด้วยธรรม แนะนำสั่งสอนให้รู้เหตุรู้ผลรู้ด้วยชั่ว และสอนให้ ประพฤติปฏิบัติตามศาสนา ซึ่งเป็นเหมือนกับท่านบใหญ่ ที่เต็มด้วยน้ำอันใสสะอาด อาจabaดีมใช้สอยด้วยความสะดูกสบายน สัตว์โลกย่อมมีความสงบสุขร่มเย็นด้วยธรรม โดยทั่วกัน

คนเราเมื่อมีธรรมในใจย่อมมีความสงบเย็น มีที่ปลงที่วางและผ่อนคลายจิตใจ แม้จะอยู่ในความทุกข์เหมือนโลกทั่ว ๆ ไปก็ตาม แต่ผู้มีธรรมในใจย่อมมีทุกข์น้อย ใน ท่ามกลางแห่งคนที่ไม่มีธรรมมีทุกข์มาก เหมือนกับคนไข้ที่มีหมอบและยารักษาเป็น ประจำยังพอทำเนาและมีวันจะหายได้ ไม่เหมือนคนที่เป็นไข้ไม่มีหมอบประจำ ไม่มียา รักษาเลยเป็นไหน ๆ

เราต่างคนต่างก็เป็นคนไข้สูงอยู่ภายในใจด้วยกัน กิเลสอาสวะประเภทต่าง ๆ นั้นใหม่สุมอยู่ภายในจิตใจ ไม่เคยทำใจของใครให้มีความสงบร่มเย็นได้เลยแม้แต่น้อย แต่เราไม่เห็นโทษของมัน เพราะกิเลสปิดโทษไว้หมด เปิดทางและพาให้เราเดินตาม

มันถ่ายเดียว เรายังไม่สามารถรู้โทษของมันได้ ก็ต้องตะเกียกตะกายไปตามความมีด
บดเรื่อยมา และอาจจะเรื่อยไปถ้าไม่มีธรรมเป็นเครื่องส่องทาง

(ศาสนธรรมปลุกคนให้ตื่น หน้า ๓๗๒)

ศาสนาที่เลิศที่สุด

ดังที่ในตำราพุทธศาสนาท่านได้แสดงไว้ว่า บรรดาประชาชนที่ยังไม่เคยกับ
ศาสนา เพราะศาสนาที่มีมากต่อมากเช่นเดียวกับทุกวันนี้แหล่ ไม่ทราบว่าศาสนาอะไร
ต่ออะไร ใครก็เสกสรรปันยอว่าศาสนาของเรารดี ๆ ดีไม่ดีก็ทะเลเบาะแบงถึงการบรรยาย
ผ่านกันก็ยังมีที่เกี่ยวกับศาสนา ในครั้งพุทธกาลที่มีมากเช่นเดียวกันนี้แหล่ ก็เลยไม่
ทราบว่าศาสนาอะไรดีศาสนาอะไรแท้

แต่ที่เราไม่พูดไปมากจะเรื่องศาสนาที่มีมากนี้ พูดเฉพาะสิ่งที่เป็นสิริมงคล
ในครั้งพุทธกาลส่วนมากเวลากนเข้าไปสำนักพระพุทธเจ้า เข้าไปสำนักของพระสงฆ์
สาวกท่านแล้วก็จะได้ความเป็นสิริมงคลของกาม คนที่เคยช่วยเหลือคนเดี๋ยมามาก
ในครั้งนั้น ในครั้งนี้เราก็เชื่ออย่างนั้นเหมือนกัน ว่าคนเราเกิดมาไม่ได้เกิดมา กับของดีบ
ของดีโดยถ่ายเดียว ย่อมเกิดมาสับปนกับสิ่งดีชั่วทั้งหลาย ส่วนมากก็จะชั่วมากกว่า
ดี เพราะจะนั้นการที่จะให้เป็นคนดีมาตั้งแต่อ่อนแต่อ่อนนั้นจึงเป็นของหาได้ยาก ต้อง^๑
มาเสาะแสวงหาภัยหลัง ต่อเมื่อทุก ตา จมูก ลิ้น กาย ได้สัมผัสลัมพันธ์กับสิ่งทั้งหลาย
พอที่จะนำมาเป็นประโยชน์ ด้วยการเห็นการได้ยินหูแล้ว นั้นแหล่ถึงจะเป็น
ประโยชน์แก่ผู้ได้เห็นได้ยินได้ฟัง นี่ล่ะเรื่องครั้งพุทธกาลกับครั้งนี้ก็แน่ใจว่าไม่ผิดกัน

(ตับไฟในใจกันเลิด หน้า ๔๒)

พระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ที่เป็นเจ้าของศาสนาที่เป็นผู้สืบกิเลสด้วยกันทั้งนั้น
ไม่ใช่เป็นผู้มีกิเลสมีศาสนาทั้ง ๆ ที่มีกิเลสก็เหมือนกับเรา ๆ ท่าน ๆ คนมีกิเลสเป็น
เจ้าของศาสนาที่ไม่พ้นที่จะลูบ ๆ คลำ ๆ เพราะกิเลสความมีดความดำมือยู่ในหัวใจ
ส่วนพระพุทธเจ้าที่เป็นผู้สืบกิเลส เราไม่ได้ดูถูกเหยียดหยามศาสนาได้ เอาความจริงมา^๒
พูด ใจจะปฏิญาณตนได้ว่าศาสนาของข้าบริสุทธิ์ไม่เคยมี มีศาสนาพระพุทธเจ้าเท่านั้น
สืบกิเลสจริง ๆ เพราะจะนั้นจึงพูดว่าศาสนาของผู้มีกิเลสและศาสนาของผู้สืบกิเลส
ต่างกันได้เต็มปาก เพราะเรื่องรวมมันมีอย่างนั้น ๆ

(เทศน์อบรมธรรมวัส ๔ มิถุนายน ๒๕๓๕)

ถ้าหลักใจไม่มี คนอื่นก็ไม่เกิดประโยชน์ ตัวเองก็ไม่เกิดประโยชน์ นอกจากนั้น ยังจะเป็นความเสื่อมเสียแก่ตนเองอีก ไม่ใช่ของดี ผู้นำคนอื่นตัวเองต้องมีหลักเกณฑ์ เครื่องนำทาง คนอื่นจึงจะได้รับประโยชน์ด้วย

นี่แหล่ะหลักของพระพุทธศาสนาที่ท่านสั่งสอนโลกท่านสั่งสอนอย่างนี้ มีกฎมีเกณฑ์มีเหตุมีผล ไม่ใช่สั่งสอนกันไปแบบลุ่ม ๆ دون ๆ สุ่มสี่สุ่มห้า สอนแบบโลก ประกาศศาสนาแบบโลก ประกาศศาสนาแบบธรรมกับแบบโลกนั้นผิดกัน พระพุทธเจ้า ประกาศศาสนานั้นประกาศแบบธรรม สาวกประกาศศาสนาแบบธรรม คือตนเองก็ปฏิบัติ ตนเองก็รู้ สั่งสอนด้วยเมตตาธรรม ไม่ได้สั่งสอนด้วยความโโลภความโลเลด้วย โลภมิสได ๆ เข้ามาเคลื่อนแฟงเลย

ไม่เกี่ยวกับเรื่องมีบริษัทบริหารมากหรือไม่มาก คนนับถือมากหรือไม่มากอะไร ท่านไม่สนใจ สนใจแต่ที่จะให้เป็นประโยชน์แก่คน ให้คนได้เข้าออกเข้าใจในเนื้อรัฐ เนื้อธรรมที่สั่งสอนไป เพื่อจะเป็นความสุขความเจริญแก่เขา ทั้งด้านจิตใจและความ ประพฤติต่าง ๆ ให้มีหลักเกณฑ์จากการแนะนำสั่งสอน ครั้งพุทธกาลท่านสอนอย่างนั้น

ที่ว่าสอนศาสนาเป็นแบบโลกเป็นยังไง หัวใจเราก็เป็นโลก เมื่อหัวใจยังเป็นโลก แล้ว ย่อมมีทั้งความโลภ มีทั้งความโกรธ มีทั้งความหลงเป็นไปกับศาสนาเป็นไปกับการ สั่งสอน ก็ไม่เป็นผลเป็นประโยชน์เท่าที่ควรจะเป็น ตัวผู้สอนเองก็สั่งสมความโโลภความ โกรธความหลง ราคะตัณหาแฟงไปในตัวด้วย แทนที่จะเป็นนักเสียสละตามหลักศาสนา ที่นำไปสอนเขา นี่แล้วที่ว่าสอนศาสนาแบบโลก อย่างนี้ไม่ถูก ดีไม่ดีผู้สอนศาสนากลับ ทะเลกันเสียอีก เพราะต่างคนต่างนำความโลภไปสอนนี่ โลกก็คือโลกนั้นเอง อกมา จากโลกแล้วก็เรียกว่าโลก แตกแขนงอกมาเป็นโลก เป็นโกรธ เป็นหลง

สอนเขาให้ลักษณะสั่งสมกิเลสด้วยความอยากมีบริษัทบริหารมาก อยากรู้ให้คนเคารพนับถือมาก อยากรู้ด้วยความหลากหลายมาก อยากรู้คำว่าสอนมาก อยากรู้ชื่อเสียงโด่งดัง อยากรู้มีกิตติศัพท์กิตติคุณมาก อยากรู้เข้ารู้ทั่ว din แต่ อย่างนี้มัน เป็นโลกทั้งนั้น ไม่เป็นธรรมดังพระพุทธเจ้าและสาวกท่านสั่งสอนศาสนา

การสั่งสอนเพื่อความเป็นธรรมนั้น ย่อมเป็นไปด้วยความสม่ำเสมอ ถือธรรม เป็นที่ตั้ง ไม่เอารือลงความเสียมาเกี่ยวข้องภัยในใจของผู้สอน การสอนก็มีเหตุมีผล สอนมีกฎมีเกณฑ์ มีความพอดี มีประมาณเป็นหลักเป็นที่ตั้ง ท่านสอน ๆ กันอย่างนั้น แต่ครั้งพุทธกาล จึงมีความราบรื่นดีงามเสมอมา

(ศาสนธรรมปลุกคนให้ตื่น หน้า ๑๓๙-๑๔๐)

พุทธศาสนาของเราราเป็นศาสนาที่เลิศที่สุดเลย ไม่มีศาสนาใดจะจะเลิศประเสริฐ ยิ่งกว่าพุทธศาสนาเรา เราไม่เหียบไม่ยำศาสนาใด เอาความจริงมาพูด เราอยากรู้

ทราบว่าพุทธศาสนาเป็นอย่างไรก็ปฏิบัติเข้าไป แล้วจะยอมรับ ๆ เมื่อเจ้าของยอมรับแล้วปฏิเสธคนอื่นได้ยังไง ปฏิเสธพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสังฆได้ยังไง ว่าไม่ใช่เช่นวิสิ เราอาศัยท่านปฏิบัติตามท่าน ปรากฏความวิเศษขึ้นมาภายในใจของเรา เราไม่ยอมรับท่านเราจะยอมรับใคร นั่นจึงว่าเรามีวิสานะ เราได้นับถือพุทธศาสนาและปฏิบัติตามด้วย ไม่ใช่เป็นลม ๆ แล้ว ๆ ว่าหาต้นหาตัวไม่ได้อย่างนั้น พุทธศาสนาเรามีตนมีตัวมีเจ้าของ ไม่ใช่พูดอย่างป่าว ๆ กันไป มีความจริง มีหลักความจริงเอามาพิสูจน์ กันได้เลย

หลักพุทธศาสนาแท้ ๆ ที่เป็นเครื่องยืนยันกันคืออะไร นั่นท่านก็บอก ที่เกิดแห่งมรรคผลนิพพานเกิดที่ใด เกิดที่อริยสัจ อริยสัจนั้นจะเป็นรากแก้วหรือเป็นรากเหง้าเด็ก มูลของพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นมาจากอริยสัจ ณ นั่นกล้ายมาเป็นพระพุทธเจ้าขึ้น เป็นผู้บริสุทธิ์ นี้เป็นเจ้าของศาสนา หาต้นหาตัวได้อย่างนี้ ไม่ใช่พูดอย่างลม ๆ แล้ว ๆ แบบชบชบ ๆ กัน ศาสนาเรามิ่งชบ ๆ ชบ ๆ เปิดเผยแพร่กามาตามความจริง เอ้าถ้าว่าไม่จริงก็พิสูจน์เอา พอพิสูจน์ปี้บยอมรับปี้บเลย

(เทศน์อบรมธรรมราวาส ๑๑ มกราคม ๒๕๒๙)

การทดสอบหรือการพิสูจน์เรื่องศาสนา เนพะอย่างยิ่งเรื่องพุทธศาสนาซึ่งเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ควรจะทดสอบกับใจของตนเอง ท่านสอนอย่างไรแล้วให้นำวิธีของท่านไปปฏิบัติ หรือน้อมวิธีที่ท่านสอนนั้นเข้ามาปฏิบัติสำหรับใจเราเอง คือปฏิบัติต่อใจเราเอง ถ้าใจเราดำเนินไปตามแนวทางที่ท่านสั่งสอนไว้นั้น ผลจะปรากฏเป็นอย่างไรเราจะทราบเองเป็นลำดับ นี้เป็นการพิสูจน์เรื่องศาสนาธรรมกับใจเราเองว่า อันใดจะเป็นของดีของจริง อันใดจะเป็นของปลอม เราจะทราบได้โดยลำดับ โดยถือหลักคำสั่งสอนเป็นเครื่องพิสูจน์ เพื่อทราบของจริงและของปลอมที่มีอยู่ในใจเราเอง ไม่ได้มีอยู่ที่อื่นนอกจากใจเท่านั้น

ส่วนมากเราไม่ทราบว่าเป็นของปลอม ปลอมมาตั้งแต่ไหนแต่ไรเราไม่ทราบได้ ขณะที่เราไม่ทราบนั้นเราเข้าใจว่าเราดี เรายังเข้าใจว่าเราราด ฉลาดกว่าคำสอนได ๆ ฉลาดกว่าศาสนา ฉลาดกว่าพระพุทธเจ้า ฉลาดกว่าศาสนาของคุณได ๆ ที่นำศาสนามาสอนโลก นี่เป็นความสำคัญที่สุด ที่เวลาเรานำกลังโน้ตเติมที่ เรานำกลังโน้ตเติมที่จึงทำให้สำคัญที่สุด ฉลาดเต็มภูมิ เมื่อเราได้นำหลักศาสนาเข้ามาประพฤติปฏิบัติ เป็นการทดสอบดูว่าอันใดจะจริงเพียงใดปลอมแค่ไหน นั่นเราจะทราบได้ตามหลักธรรมที่ท่านสอนไว้

เบื้องต้นเรายังไม่สามารถก็เข้าใจเพียงย่อ ๆ ก่อน หรือเข้าใจสั้น ๆ ง่าย ๆ ดังที่ท่านสอนให้ทราบ กำหนดอย่างไรที่เรียกว่าความนา

ตามหลักที่ศาสนาท่านสอนไว้ มีอุบัյวิธีต่าง ๆ กันตามความนัดของผู้จะปฏิบัติ เพื่อให้ได้รับความสงบเย็นใจอันเป็นผลขึ้นมาจากการปฏิบัติ เช่น กำหนดอานาปานสติ กำหนดลมหายใจเข้าออก ให้มีความรู้สึกลมที่สัมผัสเข้าออกโดยสม่ำเสมอ ไม่พลังเพลอลสติ ไม่ปล่อยจิตให้ส่งไปที่อื่น ทำความเข้าใจทำความรู้อยู่กับลมเท่านั้น นี้เป็นวิธีหนึ่งที่จะทราบเรื่องความจริงความปลอมของใจตนเอง เมื่อใจสงบเข้ามาก็จะเห็นความปลอมของใจตนด้วย จะเห็นความจริงของตนด้วยในขณะเดียวกัน เห็นโทษทั้งความฟุ่งช่านของใจที่ก่อ起วนตนเองให้ได้รับความทุกข์ด้วย เห็นคุณของความสงบเย็นใจ อันเป็นความสุขแก่ตนในขณะที่ใจสงบด้วย นี้เป็นอันว่าเห็นหั้งโทษทั้งคุณไปในขณะเดียวกัน สำหรับผู้ที่ตั้งใจปฏิบัติจริง ๆ ต้องเห็นอย่างนี้ เพราะหลักพุทธศาสนา เป็นเครื่องรับรองเหตุว่าถูกต้องแม่นยำ และผลเป็นที่พึงใจมาแล้วแต่พระพุทธเจ้า พระองค์แรก

(ท่านอาจารย์พระมหาบัว ในกรุงลอนดอน หน้า ๑๗๗-๑๗๘)

สักขีพยานของพระพุทธเจ้า

นอกจากอริยสัจที่จะทำใจให้บริสุทธิ์ได้แล้ว ยังสามารถที่จะรู้ได้เห็นได้รองพระพุทธเจ้าลงมาเป็นลำดับลำด้า นี่จะพระสาวกหรหันต์ท่านเป็นเครื่องยืนยันพระพุทธเจ้าหรือเป็นผู้ยืนยันพระพุทธเจ้า ไม่เพียงแต่ยืนยันในความบริสุทธิ์ว่าบริสุทธิ์มาจากอะไร บริสุทธิ์มาจากอริยสัจ ๔ อริยสัจ ๔ เป็นเครื่องกลั่นกรองจิตใจให้บริสุทธิ์โดยแท้อย่างเดียว ความรู้สิ่งเหล่านั้นยังมีอีกมากมาย ยกตัวอย่างย่อ ๆ เช่นอย่างพระโมคคัลลาน៍ท่านไปเห็นเปรตเห็นผีเห็นอะไรแล้วมากราบถูลพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงรับสั่งว่า เอ้ย เรื่องสิ่งเหล่านี้เราเคยเห็นมาแล้วตั้งแต่ครั้งโน้น ๆ นั่นเป็นสักขีพยานใหม่พิจารณาซิ ภายนอกก็เป็นสักขีพยาน

พระฉนัnn พระอรหันต์ท่านจึงเป็นสักขีพยานของพระพุทธเจ้าได้ทั้งภายในและภายนอก ตลอดการแนะนำสั่งสอน ก็สั่งสอนเต็มอกเต็มใจเต็มความสามารถ สั่งสอนด้วยความเมตตาจริง ๆ เพราะท่านรู้ท่านเห็นในสิ่งทั้งที่เป็นโทษทั้งที่เป็นคุณมาแล้วเต็มหัวใจ ทำไมท่านจะไม่สอนได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย จะไม่สอนด้วยความมองอาจกล้าหาญ ในสิ่งที่เคยรู้เคยเห็นมาแล้วทั้งดีทั้งชั่วนั้นแล้ว

(ธรรมบูชา หน้า ๒๒-๒๓)

เรออยากเห็นหมู่เพื่อน เราก็ต้องได้ยินหมู่เพื่อนมีความพากเพียร ว่าได้รู้อย่างนั้นว่าได้เห็นอย่างนั้น มันมีกำลังใจ โล้ การเทคโนโลยีไม่เสียเวลา ไม่เสียอรรถเสียธรรมที่สอนเต็มเม็ดเต็มหน่วย ถอดจากหัวใจออกมานะสักทุกสิ่งทุกอย่าง และได้

ปรากฏผลออกมานเป็นสักขีพยาน เหมือนพระพุทธเจ้าทรงเปล่งอุทานว่า อัญญาสิ วต โภ โภณุทณุโญ อัญญาสิ วต โภ โภณุทณุโญ พระอัญญาโภณทัญญาได้รู้แล้วหนอ ๆ นั้นแล

เหตุเบื้องต้นก็คือพระอัญญาโภณทัญญาได้รู้เห็นธรรม บรรลุอริยธรรมขั้นต้น คือพระโสดาบัน แล้วเปล่งอุทานออกมานต่อพระพักตร์ของพระพุทธเจ้าด้วยความถึงใจ ว่า ยงกิณิ สมุทัยธรรมม สมพุนด นิโรธธรรมม ทุกลสิ่งทุกอย่างเกิดแล้วต้องดับทั้งนั้น ด้วยความรู้ซึ้งถึงใจจริง ๆ วาระสุดท้ายพระพุทธเจ้าทรงเปล่งอุทานอนุโมทนาธรรมของ พระอัญญาโภณทัญญาว่า อัญญาสิ วต โภ โภณุทณุโญ อัญญาสิ วต โภ โภณุทณุโญ พระอัญญาโภณทัญญาได้รู้แล้วหนอ ๆ อิติหิท อายสุมโต โภณุทณุญสุส อัญญา โภณุทณุโญ เต渭 นาม อโหสีต อันนี้จึงได้เป็นแนวคิดกิจของพระอัญญาโภณทัญญา ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

นี่คือพระอัญญาโภณทัญญา เป็นผู้ที่รู้เห็นธรรมคนแรก ที่เป็นสักขีพยานของ พระพุทธเจ้า ไม่เสียพระทัยไม่เสียพระกำลัง ไม่เสียเวลาที่ทรงสั่งสอนเป็นปฐมเทศนา แก่พระเบญจวัคคีย์ทั้งห้า ครั้งแรกแห่งความเริ่มเป็นศาสตร์ของโลก

(เข้าสู่แดนอวตารของจิตของธรรม หน้า ๔๔)

นี่ล่ะสากทั้งหลายท่านเชื่อพระพุทธเจ้า ท่านไม่เชื่อแบบดัน ๆ เดา ๆ เกาหมัด นะ ท่านเชื่อด้วยการประพฤติปฏิบัติตาม พระพุทธเจ้าว่า ยังไงทำได้จริงตามที่สอน พระพุทธเจ้าท่านสอนท่านสอนจริง ๆ ไม่ได้สอนแบบเล่น ๆ ลูบ ๆ คลำ ๆ พอที่จะมา นับถือเชื่อถือด้วยการลูบ ๆ คลำ ๆ แล้วล้มเหลวไปอย่างง่ายดายอย่างนั้น คือท่านสอน ยังไง ปฏิบัติได้จริง ๆ เมื่อได้รู้ได้เห็นจริงตามคำที่พระองค์ท่านสอน ประจักษ์กับหัวใจ ตนเองแล้ว ทำไมจะไม่กราบพระพุทธเจ้าอย่างราบล ต้องกราบอย่างราบทีเดียว เพราะเป็นเครื่องยืนยันแล้วภายในจิตใจนี้

อย่างท่านสอนว่า บ้าปมี บุญมี นรkmี สวรรค์มี พระมโลกมี นิพพานมืออย่างนี้ ท่านสอนด้วยความที่ท่านรู้แล้วท่านเห็นแล้วท่านจึงสอน ไม่ใช่ท่านหลับตาสอน ท่าน หลับตาเห็น หลับตาในนะ หมายถึงใจ ใจท่านมีจักษุญาณ หยั่งทราบตลอดทั่วถึง ไม่ว่า บ้า ไม่ว่าบุญ ไม่ว่านรก ไม่ว่าสวรรค์ พระมโลก นิพพาน พระองค์ทรงรู้แจ้งเห็นจริง หมดแล้ว จึงได้นำสิ่งเหล่านี้มาสอนโลก ทรงสอนด้วยความรู้จริงเห็นจริง ไม่ใช่สอนด้วย แบบลูบ ๆ คลำ ๆ

เราผู้ปฏิบัติจึงควรปฏิบัติตามหลักธรรมพระพุทธเจ้า เอาจนกระทั่งได้เห็น เรื่องเหล่านี้ประจักษ์ใจ แล้วเราจะปฏิเสธพระพุทธเจ้าได้ไหมว่า พระพุทธเจ้าท่านสอน ว่าบ้าปมี บุญมี นรkmี สวรรค์มี แต่เราได้ปฏิบัติแล้วบ้าไม่มี นรกทั้งหลายไม่มี ให้เรา

เห็นซิ ถ้าลงได้ไปเงื่อนแล้วทำไม่จะปฏิเสธกันได้ เช่นอย่างสถานที่ที่เรา nave อยู่เวลานี้ หลวงตาบัวตั้งแต่วันเกิดมา ก็ไม่เคยเห็นว่าเป็นเช่นไร ถูกนิมนต์ให้มาเทศน์สถานที่นี่ซื้อ ว่าอย่างนั้น ๆ นะ จนกระทั่งมาถึงที่นี่แล้วเห็นด้วยตาเจ้าของเอง และนั่งอยู่สถานที่นี่ แล้ว เราจะลงลังได้ไหม เพราะผู้ที่ไม่เคยเห็นก็มีอยู่นี่ เวลามาเจอมาราธอนแล้วนี่ลงลัง ได้ไหมว่าสถานที่นี่ไม่มี ๆ ลงลังไม่ได้ เพราะเห็นด้วยตาตัวเองประจำก็อยู่นี่

นี่จะเรื่องปาป บุญ นรก สวรรค์ พระมหโลก ตลอดถึงความลึ้นกิเลสอาสวะ เป็นสิ่งที่ประจำอยู่ในหัวใจของผู้รู้ผู้เห็นผู้เป็น ดังที่เรารู้ เราเห็นเราเป็นอยู่เวลาหนึ่ง แล้วจะปฏิเสธพระพุทธเจ้าได้ยังไง เพราะท่านเป็นผู้รู้ผู้เห็นผู้สอนมาก่อนแล้ว เราเห็น เพราะท่านสอนแล้วถึงเห็น นี่จะการประพฤติปฏิบัติธรรม ให้เห็นอย่างนี้ซึ่งไม่มากก็น้อยให้เห็น

(ເທັນນີ້ອບຮມພຣາວສ ແລ້ວ ອັນວາຄມ ແຊກໂ)

คนตาบอดต้องเชื่อคนตาดี คนโง่ต้องเชื่อคนฉลาด

มันหมายมั่นแน่นหนาดั่นน้ำใจคนเรา ศาสนาจะหมดจริง ๆ ในหัวใจของคน เดินไปที่ไหน ๆ มองดูมันทุเรศนะ ไม่ใช่ธรรมดากฎทุเรศจริง ๆ นี่ หมู่มีตามีมองไปดูไป มันไม่มีกิริยาของธรรมแม้บ อกมาพอเป็นเครื่องหมายของมนุษย์เรา ความโลกกืออกหน้า ราคะตัณหานี้เป็นที่หนึ่ง ไปที่ไหนมีแต่อันนี้จะแสดงออกตีตลาดแล ถึงขนาดโถ ๆ เชี่ยวจะไม่ใช่ธรรมดายังตัวนี้จะตัวมันรุนแรง แล้วโถจะกึ่งกับอันนี้ เพราะอันนี้บังคับจะว่าไง โถจะความประทุษร้ายความเบี้ยดเบี้ยนรีดใจด้วยในแต่ต่าง ๆ ตัวนี้เป็นตัวสำคัญของการหน้าบีบบังคับ เจ้าตัวไม่รู้จะซิว่าสิ่งเหล่านี้เป็นภัย จากเพลินบีบโถกปุ๊บ จากรักกีซังกีเกเลียดกีกรอ มนพลิกอยู่นี่กามกิเลส มนพลิกร้อยลันพันคุม อันนี้เก่งที่สุดเลยเรื่องพลิก ถ้าตามเช่น ๆ ช่า ๆ มองไม่ทัน อันนี้พลิกจริง ๆ

เวลาเนี้ยกำลังแสดงอยู่ทุกแห่งทุกหนไม่ว่าบ้านนอกในเมือง ในเมืองยิ่งเก่งกว่าบ้านนอก เอ้า เอาความจริงมาพูดนี้ ท่านบอกไว้ในภาษิตโบราณว่า น้ำข้างนอกใส่ข้างในขุ่น คือน้ำหนอนน้ำบึงข้างนอกใส่ข้างในขุ่น คือในบึงในหนอนจริง ๆ มันขุ่นเป็นตม เป็นโคลน ข้างนอกมันใส ในเมืองในที่ชุมนุมชนมาก ๆ เป็นเหมือนบึงเหมือนหนอนนั้นละที่ชุมนุมแห่งความวุ่นวาย แห่งความทุกข์ทั้งหลายอยู่ที่ตรงนั้น ถ้าพูดถึงเรื่องรา��ะต้นหาก็อยู่ตรงนั้นเป็นเบอร์หนึ่ง ข้างนอกพอใส่บ้าง ข้างในขุ่นเป็นตมเป็นโคลนไปหมด นี่ซึมัน่าคิด ให้ ไม่อดคิดได้เหรอ

(ເທັນອົບຮມໝຽວາສ ๑๑ ມີຖຸນາຍັນ ۲۵۳۴)

มนุษย์เราเป็นสัตว์ฉลาด การส่งเสริมการมรณ์อย่างออกหน้าออกตาจน
กล้ายเป็นสินค้าหารายได้รายรายจากมัน โดยไม่คำนึงคุณค่าของมนุษย์ที่จะเสียไป
เพราะมันนั้น น่าจะส่อให้เห็นว่า ความรู้ความฉลาดของเรายังไม่สูงพอกับภูมิและ
ศักดิ์ศรีของมนุษย์ จึงไม่อาจแยกสิ่งเหล่านี้ (การมรณ์) ออกปฏิบัติให้ละเอียดสุข
กว่าเขาได้ ยังต้องไปหยิบยืมวิชาเขามาใช้อย่างออกหน้าออกตา ทั้งที่มนุษย์ไม่เหมือน
สัตว์ การทำเช่นนั้นเป็นการส่งเสริมจิตใจที่เต็มไปด้วยสิ่งเหล่านั้นอยู่แล้ว ให้กำเริบ
รุนแรงยิ่งขึ้น ผลที่ตามมาก็คือความเสียคนอย่างแก่ไม่ตัก ถ้าไม่แก่ที่ตันเหตุ

คนใด บ้านใด เมืองใด หรือโลกใดก็ตาม ที่ชอบส่งเสริมการมรณ์ด้วยวิธีการ
ต่าง ๆ โดยเห็นว่าร่าวยเป็นความสุขความสนุกรื่นเริง โดยไม่คำนึงผลเสียหายอันใหญ่
หลวงที่จะตามมาอยู่แล้ว คนนั้น บ้านนั้น เมืองนั้นต้องโดนภัยพิบัติหากความสงบสุขมิได้
แต่จะเต็มไปด้วยความยุ่งเหยิงวุ่นวายนานาประการ ซึ่งลงท้ายก็คือการกัดจีกันด้วย
การแย่งอำนาจจากบุญญาภิสัมพันธ์ โดยสันดานอันต่ำธรรมนั้นแล อาวุธสุนัขที่ต่อสู้
กันมีเพียงเขี้ยวกับกำลัง ส่วนอาวุธของคนมีร้อยแปดชนิด ทำอันตรายกันได้ไม่มี
ประมาณ จนหาทางลับสุดยุติไม่ได้ถ้าไม่ยอมเห็นโทษของมัน แล้วปฏิบัติตามหลักของ
พลเมืองดีมีศีลธรรมเป็นเข็มทิศทางเดิน ซึ่งจะพอมีทางสงบเย็นได้โดยลำดับ เพราะ
ธรรมเป็นยาแก้โรคภัยในชนิดต่าง ๆ มีโรคบ้ากาม เป็นต้น

(ธรรมสามัคคี หน้า ๙๙)

เราจะเอาแต่ความเสียดายความหึงความหวง ความตระหนักรีเหนี่ยวมาเป็นเจ้า
เรือน มันก็เป็นหัวใจเราให้ได้รับความทุกข์ เศรษฐีตายแล้วเป็นเปรตเป็นผีมาเผาของ
สมบัติเงินทองมากขนาดไหน พระพุทธเจ้าก็แสดงไว ทุกวันนี้หมดสมัยไปแล้วหรือ
เปรต ไม่มีคนตระหนักรีจึงไม่มีเปรต ทุกวันนี้ยิ่งคนตระหนักรีมาก นั่นละเปรตยิ่งมาก
ตายแล้วมันจะมาเกาอยู่ตามสมบัติเงินทองข้าวของนั้นแหลมมันจะไปไหน หลักธรรม
พระพุทธเจ้าแสดงไว้แล้วด้วยความจริง ไม่ได้เอาความจอมปลอมมาสอนนี้

ป้าชามีอยู่ด้วยกันทุกคน เต็มตัวทุกคนไม่มีครบพร่อง มันตายได้ด้วยกันนั้น
แหลม เวลาตายจะเอาอะไรไป นั่นละผู้มีสติปัญญา คิดดูซิ เวลา yang มีชีวิตอยู่วิ่งเต้น
ขวนขวยจนจะไม่ได้อยู่ได้กินไม่ได้หลับได้นอน ทั้ง ๆ ที่วิ่งเต้นขวนขวยมาเพื่ออยู่เพื่อ
กินเพื่อหลับเพื่อนอน แต่ก็ไม่ได้อยู่ได้กินได้หลับได้นอน เพราะกิเลสอาไปกินหมด
เวลาตายแล้วกระดูกก็อาไปไม่ได้อีกแหลม พังลงไป ถูกฟืนถูกไฟเผาให้มั่มไปตามดิน
น้ำ ลม ไฟ เจ้าของได้อะไรที่นี่ นั่นละตรงนั้นละตรงมันจนตรอก ไม่ได้อะไรเลย เพราะ
ไม่ได้สร้างสิ่งที่ควรเป็นประโยชน์แก่ตนไว้มันก็ไม่ได้ลัษชี ก็มีแต่ฟืนแต่ไฟเผาเรื่อยไป
เลย

แต่ผู้มีความดีนี้ติดปีบเลยนะ ความดีไม่ลำเอียง ความชั่วก็ไม่ลำเอียง ผู้สร้างความดีไว้แล้วติดปีบเลยพาไปเลยเที่ยว ไม่เคยเห็นสวรรค์นิพพานก็ตาม ขอให้มีความดีก็แล้วกัน นรกจากประเทศที่ไหนก็เหมือนกัน ไม่เคยเห็นก็ตาม ว่าไม่มีก็ตาม ไม่สำคัญอยู่กับลมปาก แต่สำคัญอยู่กับความจริง ไม่ว่าจะรัก สวรรค์ ไม่มีครอบคลุมไปเอง อำนาจของกรรมใส่เข้าไปเลย ที่นี่ความดีก็เหมือนกันไปเอง อำนาจความดีพาไป

(เทศน์อบรมธรรมราวาส ๑๑ มิถุนายน ๒๕๓๕)

อย่างธรรมพระพุทธเจ้าก็ได้ ครูบาอาจารย์ก็ได้ จะช่วยแนะนำสั่งสอนเตือนบอกตั้งแต่บัดนี้เท่านั้น พอผ่านจากนี้ไปแล้วเป็นเรื่องของเราเองแหล่ะ เอ้า ถ้าใครต้องการเก่งก็ลองดูซิ จะสู้กับกรรมได้ไหม เก่งสู้ไฟได้ไหม ถ้าเก่งแล้วบังคับไฟไม่ให้ร้อนได้ไหม เพราะบังคับไม่ได้นั่นซี ไฟเป็นไฟ ร้อนเป็นร้อน ใจจะเก่งขนาดไหนก็ไม่พันที่ไฟจะเผาแหลกเลย อันนี้ก็เหมือนกันเรื่องอำนาจแห่งบ้าปแห่งกรรมเผาแหลกเลย ใจเก่งลงไปชินนะ

โถ มัน่าทุเรศจริง ๆ จะว่าไง อยากให้พากเราทั้งหลายเห็นสภาพที่พระพุทธเจ้าทรงเห็นของมีอยู่เหล่านี้นั่น ทั้งนรก นรกกีประภาค แล้วสัตว์กีประภาคที่เสวยกรรมตามวิบากของตน มีมากมีน้อยมีหนักมีเบาขนาดไหน ๆ ตั้งแต่ขั้นมนุษย์ขึ้นไปถึงสวรรค์ พระมหาโลก นิพพาน เปิดตาออมมาสัก ๑๐ นาที ทางล่างนี้ดูเสียก่อนดูให้ชัด ๕ นาที แล้วพลิกปีบดูข้างบน เราเทียบเป็นข้างบนข้างล่างนะ ดูอีก ๕ นาทีเท่านั้นแหล่ะ คนนั้นจะสลบใส่ลุยเที่ยว ที่สลบใส่ลูกคือไฟนรกเผาสัตว์นี่ซึ่งมันหนักมากที่สุด จะสลบใส่ลุย ที่เรามองเห็นเลย ๆ ไม่ได้ไปตกนะ มองเห็นพากสัตว์นรกที่เสวยวิบากกรรมเต็มรอบด้าน เพราะสัตว์ทั้งหลายชอบทำกรรมกันโดยไม่มีเจตนาว่าันนี้คือกรรมชั่วแหล่ะ มันทำด้วยความอยาก ความอยากคือกิเลสมันหมุนไปอย่างนั้นให้จำเอานะ มันใส่ลงไป ๆ ไม่ให้เราดูเลยว่าอันนี้ผิดหรือถูก ขอแต่ความอยากมากเท่าไรมันยิ่งดันใหญ่เลย ที่นีอันนีละพาใส่ลงไป

สัตว์นรกที่เสวยกรรมไม่ได้เป็นแบบเดียวกัน มีประภาคต่าง ๆ กัน พอเหมาะพอดีกับกรรมของตน ๆ ไม่มีใครไปตกแต่งให้ เป็นเรื่องธรรมชาติเอง เอ้าดูนี่ ๕ นาที จากนั้นดูไปตั้งแต่สวรรค์ขั้นพระมหาสุขไปเรื่อย ๆ สวรรค์ ๖ ชั้นเรื่อยขึ้นไปถึงพระมหาโลก ๑๖ ชั้น ออกจากนั้นก็ก้าวขึ้นสู่นิพพาน ดู ๕ นาที เพียงเท่านั้นแหล่ะ แล้วกลับมามีดีบู๊เหมือนกับเอกสาระครอบหัวแล้วหลับตาพร้อม ที่นีอันนี้ชื่อันที่ไปประจำอยู่แล้วนั่นซี นีละพาใส่ลง จังให้ทำบ้าปมันก็ไม่ทำคนเรา ถ้าลงได้เห็นขนาดนั้นแล้วทำไม่ได้เลย ก็มีตั้งแต่การสร้างความดีเพื่อการก้าวเดินในสิ่งที่ตนเห็น ด้วยความกระหึ่มยิ่ม

ย่องเต็มหัวใจอึกเหมือนกัน มีท่านนั่นวันนี้เลย นี่จะโลกได้รับความร่มเย็น ถ้าเชื่อธรรม
เชื่อพระพุทธเจ้าแล้ว นรภก็จะเบาบางลงบ้างไม่แน่นหนา

(เทศน์อบรมธรรมวารส ๑๓ มิถุนายน ๒๕๓๕)

จิตของเราทั้งหลายมันเที่ยวซอกแซก เที่ยวเกิดนั้นเกิดนี้ เกิดอยู่ทุกดวงจิตไม่มี
เวลาอยู่ตัวได้เป็นปกติเลย มากอยู่ในภพนี้ พ้ออกจากนี้จะไปเกิดอีก ๆ ลุ้น ๆ ต่ำ ๆ
ตามแต่บุญแต่บาปที่เจ้าของเป็นผู้สร้าง ถ้าสร้างบ้าปมา ก็หานเอกสารของทุกช์ ไม่มีใครไป
หานให้เหละ เจ้าของเหละไปหานเอง และผู้ที่ว่าบ้าปไม่มีบุญไม่มี นรภไม่มี สรรคไม่มี
มี นั่นจะหานบ้าปหนักที่สุดกว่าเพื่อนเขา ตัวนี้หนักมากหายน้ำมากที่สุด ไม่ยอม
เชื่อฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าผู้เป็นจอมปราชญ์เลย จะเชื่อแต่ความมีดความบอด
ความหนานั่นเหละ ถึงจะได้ไปหานแต่สิ่งเหล่านี้

ยิ่งผู้ที่ว่าตายแล้วสูญ นั่นเหละผู้ที่จะเอาความทุกช์ความลำบาก คือสามสหาย
ไปอยู่ด้วยกัน บ้าปไม่มีบุญไม่มี นรภไม่มี สรรคไม่มี ฟังชนี่เป็นสองจุดแล้วนะ ตาย
แล้วสูญนี่สามจุด นี่จะพากหนาที่สุดเลย พากนี้พระพุทธเจ้าโปรดไม่ได้ ถึงจะอยู่ในหมู่
มนุษย์เราศาสนา ก็เข้าไม่ถึง ศาสนาไม่เกี่ยวข้อง ศาสนาไม่เข้าไปยุ่ง เรียกว่าตัดสะพาน
หมวดไม่เข้าไปยุ่ง เป็นพากปทปรมะ มีดทั้งคืนทั้งวัน มีดทั้งลีมตากอยู่ ตายทั้งเป็น มีลม
หายใจฟอด ๆ อยู่ก็เหมือนคนตายแล้ว หาสาระไม่ได้คนประเภทนี้ ธรรมพระพุทธเจ้า
โปรดไม่ได้

เราจะเป็นคนประเภทไหน คนตาบอดเขยังเชื่อคนตาดี คนโง่เขยังเชื่อคน
ฉลาด ทำไมเราโง่ขนาดนั้น ไม่เชื่อคนฉลาดแล้วเราจะไปพึงคร คนตาบอดยังเชื่อคน
ตาดี เรายาใจบอดเราก็เชื่อผู้ใจดี ถ้าใครเชื่อธรรมของพระพุทธเจ้า ผู้นั้นจะจะเปิด ไป
เกิดสถานที่ดีคติที่เหมาะสม ไปอยู่ที่ไหนก็ตาม ชื่อว่าคนมีบุญแล้ว ถึงจะเกิดจะตาย
เหมือนโลกทั่ว ๆ ไปก็ตาม แต่ก็เกิดด้วยความสุขความสบายนั่นเหละ ไม่ได้มีแต่ความ
ทุกช์เผาโดยถ่ายเดียวเลย

ศีลธรรมเป็นเครื่องประดับมนุษย์ให้มีคุณค่า ประดับมนุษย์ให้มีความสุขแก่
ตนเอง ครเป็นผู้รักศีลรักธรรม ผู้นั้นชื่อว่าเป็นผู้รักความสุจริง ครเป็นผู้รักศีลรัก
ธรรมแต่เชื่อแต่ปากเฉย ๆ แต่สันใจแต่บ้าป ผู้นั้นเหละตัวรักบ้าปตัวรักนรภ ตายแล้ว
จะไปจมอยู่ในนรกตลอดเวลานั่นเหละ

(เทศน์อบรมธรรมวารส ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๙)

กรรมให้ผล

ยกตัวอย่างให้เห็นเลย เพราะเรื่องเป็นมาแล้ว พากนี้เป็นพากเศรษฐี เศรษฐีมีเงินมีทองมากถ้าไม่มีธรรมะแล้วลืมตัว และพากนี้ก็คือพากลืมตัว มีเงินมีทองข้าวของแล้วไปจ้างไปօพระทุกประเทวัตน์เงือนะ คนทำไม่เข้าจะไม่ต้องการเงิน จ้างที่ไหนก็ได้ซึ่เงินนี่จะทำความเสียหายแก่ตน ไม่ว่าลูกใครเมียใครไปเอาหมดเลย ที่นี่มันทำลายจิตใจของคนขนาดใหญ่ ผัวใครเมียใครไม่รัก ๆ ไปทำลายเมียเข้าไปทำลายผัวเขานั้นคือไปทำลายจิตใจของเข่าจะหนักมากขนาดใหญ่ และผู้คนนี้เมียคนนี้ก็ทำลาย คนนั้นก็ทำลาย ๆ ทำลายไปหมด ต่างคนต่างทำลายอย่างนี้ ต่างคนจึงต่างเจ็บต่างแสบความเจ็บความแสบทั้งหมดรวมเข้ามาหาผู้ที่ทำนี่ทั้งหมด เพราะนี้เป็นผู้ทำเป็นผู้สร้างกรรม กรรมจะไปไหนก็มาหาผู้นี้ทั้งนั้น

ທີ່ນີ້ເວລາຕາຍແລ້ວ ເຮັດວຽກຕ້ວອຍ່າງໃຫ້ຝຶ່ງນະ ທີ່ເຄຍກລ່າວຄາຕາຍ່ອງ ຖຸ ສະ ນະ ໂສ ນີ້ເປັນກາຫຍ່ອງ ກາຫຍາວ ຖຸ ຄື່ອ

ຖុកិចិត្យមិនមែន យេត្ត និង ពាកមុខ សេ

วิชชุชามาเนสุ โภเคลสุ ทีป์ นากมุห อตุตโนติ

พวกเราทั้งหลายเหล่าไดในเมืองมีโภคทรัพย์อยู่ ก็ไม่ได้ทำบุญให้ทาน ไม่ได้ทำที่พึงแก่ตน พวกเราทั้งหลายเหล่านั้นจัดว่าเป็นผู้มีชีวิตอันชั่วชั้ลามกที่สุด

ສະ ນິ້ໝາຍດິັງ

นิรเย ปจุจมานาน กษา อนุโต กวิสุสติติ

เมื่อพากเราทั้งหลายถูกไฟไหม้อยู่ในรถตั้ง ๖ หมื่นปีบริบูรณ์ เมื่อไรที่สุดแห่งทุกข์เหล่านี้จะปราภูมิแก่พากเรา

នະ គីវា

ຕາຫ ທີ ປກຕໍ ປາປໍ ມມ ຕຸຍຸໜຸຈ ມາຮີສາຕີ

ດູກ່ອນທ່ານຜູນົງທຸກໆທີ່ໜ້າ ທີ່ສຸດແທ່ງທຸກໆຂອງເຮົານ້ຳນຍ່ອມໄມ່ມີ ທີ່ສຸດແທ່ງທຸກໆນີ້ ຈະມີມາຈາກທີ່ໄຫ້ ເພຣະວ່າກຣມໜ້າໜ້າລາມກ່ອລ່ານັ້ນ ພວກເຮົາແລະທ່ານທີ່ໜ້າໄດ້ທຳໄວ້ເຕັມທີ່ແລ້ວ

ໂສ ຄືອ

ໂສທ່ານ ອິໂຕ ດນີຕາວ ໂດຍນີ້ ລຖຮານ ມານຸສີ

រាជរដ្ឋមូលិនី សិលសម្បជុំនិង ការអាមិ ក្បាស់លំ ធម្មនុបិតិ

เรานั้นเมื่อได้พันจากนรกนี้แล้วจะเป็นผู้ไม่ประมาท เป็นผู้มีปัญญา ถึงพร้อมด้วยศีลด้วยทาน จะกระทำกุศลให้มากมูนแน่นอน

ในเวลาล่าวากาตานั้นต่างมีความรื่นเริง เมื่อ он กับว่าจะได้พันจากนรกในวันพรุ่งนี้ ทั้ง ๆ ที่ตั้ง ๖ หมื่นปีฟังซึ มีเวลากระหัยม นรกร้อนขนาดไหน พอพันจากนรกแล้ว จะไปสร้างบุญกุศลให้เต็มความสามารถให้มากมูนที่สุดเลย และกระหัยมในขณะนั้นครู่หนึ่ง เมื่อ он ว่าจะได้พันจากนรกในวันพรุ่งนี้ นีละ ทุ สะ นะ โซ คือ ทุ นั่น หมายความว่า จะกล่าววากาตานเต็มบทเต็มบทตามที่กล่าวแต่ก็กล่าวไม่ทันจบ ทุ ได้คำเดียวยก่อนนั้น คือตกนรknะ จากผิวหน้าร้อน พุดง่าย ๆ จากผิวหน้านี้ลงไปจนกระทั่งถึงก้นหน้าที่เป็นเวลา ๖ หมื่นปี และไปจมอยู่ในก้นหน้า ๖ หมื่นปี จึงลอยขึ้นจากก้นนั้นโผล่ขึ้นมาในอีก ๖ หมื่นปี กว่าจะมาถึงผิวนี้ ๖ หมื่นปี พ coma ถึงผิวนี้แล้วจะกล่าววากาตานเพียงข้อเดียวคือ ทุ ก่อนนั้นไม่ทัน จะกล่าว ทุชูชิตมชีวิมุห่า.....ไม่ทัน แต่ละคนกล่าวได้เพียงคำเดียวคือ ทุ สะ นะ โซ จนแล้ว ๆ เร็วขนาดไหน จะกล่าว ๔ บทกาตานก่อนนั้นไม่จบ ได้เพียง ๔ คำนี้ก่อนนั้นจะแล้ว ๆ นีก็คือพวงก่อกรรมหนัก เราจึงจะเห็นว่า เป็นของสุกสานรื่นเริงไม่ได้

เรออย่าเพลินกับฟีนกับไฟ ธรรมะของพระพุทธเจ้านีสด ๆ ร้อน ๆ ว่าไฟก็ไฟแท้ ๆ ร้อนก็ร้อนแท้ ๆ ไม่ใช่ว่าไฟนี่ร้อนแล้วตั้งแต่กับนั้นก็ป็นนี เดียวนีกลายเป็นของเย็นสบายนไปแล้วไม่เคยมี บ้าปเป็นของร้อนมาตั้งแต่ไหนแต่ไร บุญเป็นของดีมาตั้งแต่ไหนแต่ไร และเป็นของดีมาตลอดกาลจนกระทั่งถึงบัดนี้ จึงว่า օกาลิโก ไม่มีการลอกนกที่เวลาเข้าไปทำลายได้เลย ลิงได้ที่เป็นยังไงก็ต้องเป็นอยู่อย่างนั้น เพราะจะนั้นเราจึงอย่าดื้ออย่าด้าน อย่าหกุทำด้วยความทะเยอทะยาน หรือด้วยความลีมเนื้อลีมตัว ด้วยความคึกคักของ ทำลงไปเห็นว่าเป็นความสุกสานรื่นเริง นั่นแหลกคือไฟจะเผาเรา ทุ สะ นะ โซ นีก็กล่าวไม่จบนะ พวงกให้หนพวงจะกล่าว ทุ สะ นะ โซ จบล ะ ไปกันนีก็จะกล่าว ทุ สะ นะ โซ ไม่จบเช่นกัน ด้วยความเพลินกับลิงชั่วช้าสามกเหล่านี้จึงพาให้เป็นเช่นนั้น

นีละพวงเครษฐีที่มีเงินมาก ๆ ลีมเนื้อลีมตัวไปทำ กามสุ มิจฉาจาร เป็นที่เด่นที่สุด พวงสกุลเครษฐี ๔ คนท่านกล่าวไว้ในธรรมบท แล้วกรรมอันนี้แหลกไปเผาพวงสกุลเครษฐีอยู่เวลานี้ยังกล่าววากาตานนี้ไม่จบเลย เมื่อไรจะกล่าวจบ นตุติ อนุโต... ที่สุดแห่งทุกข์ในนรกนี้เมื่อไรจะประภากภัยพวงเรา ไม่ประภากภัยนั้นเลย เพราะกรรมชั่วอันนั้น ๆ เพราะเราและท่านได้ทำไว้แล้วอย่างมากมาย จะไปลิ้นสุดได้อย่างไร นั่นคำแปลแล้วถึงอย่างนั้นก็ตามยังมีความหวังว่า เมื่อเราพันจากนรกนี้แล้วจะเป็นผู้ไม่ประมาท จะเป็นผู้มีปัญญา สร้างบุญกุศลให้มากมูนอย่างแน่นอน และกระหัยมในความคิดของตน เมื่อ он กับว่าจะได้พันจากนรกในวันพรุ่งนี้ ทั้งที่ตั้งแต่ตกนรกอยู่นั้นก็ ๖ หมื่นปี ขึ้นมา

๖ หมื่นปี ลงไป ๖ หมื่นปี หมุนอยู่อย่างนี้ไม่ใช่เพียงเท่านั้นจนนะ ยังจะหมุนอยู่อีก เท่าไรนี่ พังซิ น่ากลัวไหม

(สมถธรรม – วิปัสสนาธรรม หน้า ๒๖๐ – ๒๖๔)

การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ท่านผู้ล่วงลับนั้นเป็นประเพณีของท่านผู้ประเสริฐ มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน ที่พำนัคเนินมาอย่างนี้ อยู่ธรรมดางูตากไม้แต่ยังมีชีวิตอยู่ ก็หวังพึงพิงคนอื่นอยู่ตลอดมา ตั้งแต่อยู่ในท้องตกคลอดออกมานะ เป็นเด็ก เป็นผู้ใหญ่ จนกระทั้งเฝ่าแก่ชา แม่แต่ความหวังพึงผู้อื่นเป็นประจำตลดนิสัย คือมีนิสัยอย่างนั้น มาตลอด

ที่นี่การล้มการตายไปความหวังไม่ได้หมด มันสุดวิสัยแล้วก็ยอมตาย แต่ความหวังพึงพิงผู้อื่นนั้นมีอยู่เต็มหัวใจด้วยกัน เพราะฉะนั้น ในฐานะที่ควรจะเป็นไปได้ ท่านจึงทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ท่านผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งมีความหวังและพอที่จะได้รับส่วนกุศลอยู่ก็ให้ได้รับไป นี่ประชัญทั้งหลายท่านทำมาอย่างนี้ เรียกว่าทำบุญอุทิศ ส่วนกุศลให้ท่านผู้ล้มผู้ตายไป เวลาทำบุญผู้ที่จะอุทิศส่วนกุศลก็เริ่มตั้งใจอุทิศ อุทิศ แปลว่า เลพะเจาะจง ท่านผู้ใดมีญาติมิพี่น้องอะไรก็มุ่งต่อท่านผู้นั้น ๆ เรียกว่าอุทิศ ถึงท่านผู้ที่ล่วงลับ ผู้มีบุญมีคุณทั้งหลาย ผู้ที่อยู่ในฐานะที่รับไม่ได้ก็มี例外 เช่น ไปตกนรกหมกใหม่เสียแล้วอย่างนี้ก็รับไม่ได้ ส่วนบุญส่วนกุศลนั้นก็ย้อนเข้ามาสู่ตัวเองผู้ บำเพ็ญ นี่ล่ะความมุ่งหมายที่ท่านพำนัคเนินมา ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ท่านผู้ที่ล่วงลับ ซึ่งสุดวิสัยแล้วที่จะช่วยตัวเองได้ ก็อาศัยผู้อื่นมีญาติมิตรทั้งหลาย

ใน ติ Rothakamatsu ท่านก็แสดงไว้เมื่อกันพวคเปตชนทั้งหลายตายแล้ว ไม่ว่าตายที่ไกลที่ไกลที่ไหนก็ตาม ย่อมกลับมาสู่ญาติสู่วงศ์สู่พ่อแม่ญาติมิตรเพื่อนฝูง เพื่อจะมารับทักษิณาน ให้ท่านทั้งหลายเหล่านี้ได้ทำบุญอุทิศให้ ถ้าไม่ทำอุทิศให้แม้ จะรับประทานอยู่ในบ้านในเรือนในที่ใดก็ตาม บรรดาญาตินั้น ๆ เปรตทั้งหลายก็มาเผา อยู่เฉย ๆ รับไม่ได้เลย เพราะไม่ใช่วิสัยที่จะรับ ไม่เมื่อกันแต่ครั้งยังมีชีวิตอยู่ ซึ่งรับประทานด้วยกันได้ แต่พอล่วงลับไปแล้วเป็นวิสัยอันหนึ่งต่างหากขึ้นมาแล้ว เข้ามา ในบ้านในเรือน มาเห็นญาติมิตรเพื่อนฝูงพ่อแม่รับประทานอาหารประณีตบรรจงขนาด ไหน ก็เป็นแต่เพียงว่ามายืนมองนั่งมองอยู่เพียงเท่านั้น ไม่ใช่วิสัยที่จะรับได้ สิ่งที่จะรับ ได้ก็คือ การทำบุญอุทิศส่วนกุศลนี้ไปให้ นี่ใน ติ Rothakamatsu ท่านแสดงไว้อย่างนี้ เมื่อญาติมิตรทั้งหลายมีความสงสาร มีความเฉลียวฉลาดก็ไม่นิ่งนอนใจ และทำบุญ อุทิศส่วนกุศลให้เปรตทั้งหลายเหล่านั้น ก็มารับส่วนกุศลจากญาติมิตรเพื่อนฝูงของตน แล้วไปสู่สุคติ

พวกคนที่ตายแล้วไปเป็นเปรต ตายแล้วไม่ไปไหนนะ มาอยู่ข้างบ้าน หลังเรื่องทางสองแพร่งสามแพร่งอยู่่ตามชายคา บางที่พวกราเวลาเปรตแสดงตัวให้รู้เป็นการเตือนว่าญาติมิตรมาเยี่ยม หรือพูดภาษาเรามาขอทานกินกับญาติกับวงศ์ พอดียินเลียงก็อกแก้วก็น้ำว่าผีแล้ววิ่งหนีเลย แทนที่จะช่วยไม่ช่วย ว่าผีที่เดียวแล้วเฝ่นเลย นี่ละพวกรเปรต จึงไม่นิยมว่าไกลว่าไกล ตายที่ไหนไม่สำคัญ สำคัญที่ญาติมิตรเพื่อนฝูงอยู่่ที่ไหนมาที่ตรงนั้นไม่ไปที่อื่น ไม่มีคำว่าไกลว่าไกลจิตวิญญาณดวงนี้ ว่าตายอยู่่ตรงโน้นทำบุญอยู่่ทางนี้ ไม่ได้รับอย่างนี้ไม่มี อยู่่ที่ไหนก็ตามไม่มีคำว่าไกลว่าไกลแพล็บเท่านั้นถึงแล้ว ๆ ที่นี่เวลาญาติมิตรเพื่อนฝูงมีความเมตตาสงสารและทำบุญอุทิศให้ ท่านเหล่านี้ก็ได้รับส่วนกุศล

ยกตัวอย่างเช่นเปรตพระเจ้าพิมพิสาร คือพระเจ้าพิมพิสารนั้นแต่ก่อนก็เป็นพระเจ้าแผ่นดิน ได้ทำบุญให้ทาน สั่งพวกลูกน้องทั้งหลายให้เข้าไปในพระคลังหลวงเพื่อขนสิ่งของออกมาราบบุญ พวกรที่ไม่ชอบสัตย์สุจริตก็แอบเอาร้อนนั้นเหละ ตายแล้วกลับไปเป็นเปรตลະซี เพราะของนั้นพระเจ้าพิมพิสารอุทิศเฉพาะพระแล้ว ตกนรกไปเลี้ยงก่อนนะ พันจាយนรกขึ้นมา ก็เป็นเปรต พระเจ้าพิมพิสารเวลาตายแล้วก็ขึ้นสวรรค์ พอดีจังหวะกันกับทางนั้นพันจាយนรกขึ้นมา ทางนี้ก็ลงจากสวรรค์มา แล้วพวกรเปรตทั้งหลายก็วิ่งมาหาพระเจ้าพิมพิสาร มาแสดงปาฏิหาริย์ทุกสิ่งทุกอย่าง เตือนให้รู้ว่าพวกรเปตชนทั้งหลายที่เป็นลูกน้องของพระเจ้าพิมพิสารมาขอส่วนบุญ แล้วก็มาแสดงอาการในที่ต่าง ๆ ตามกำแพงเมือง

เมื่อเข้าไปทูลตามพระพุทธเจ้า พระองค์ก็ทรงรับสั่งว่า นี่พวกรเปตชนชั่งเป็นลูกน้องของมหาบพิตรนั่นเอง ถ้าจะทำบุญกุศลอุทิศให้แล้ว ท่านเหล่านี้ก็จะพันจากความเป็นเปรตเป็นผีไป พระเจ้าพิมพิสารจึงได้ทำบุญอุทิศให้ นานเท่าไรฟังชินะ ตายไปแล้วก็ภักดีกับปีกปีป้าของพวกรนั้นอยู่่ที่ไหนไม่ทราบเลย เหตุใดจึงเข้ามาหาญาติหัววงศ์หาเจ้านายของตนถูกต้องล่ะ นี่ละอำนาจแห่งบุญแห่งกรรมเป็นอย่างนี้ ท่านจึงได้ถือเป็นคติเรื่อยมาในปัจจุบันนี้

คนเรามีชีวิตอยู่่ก็หวังพึงผู้อื่น เวลาตายไปแล้วก็หวังพึงอยู่่อย่างนี้ จนกว่าจะพึงตัวเองได้โดยสมบูรณ์แล้ว ดังพระพุทธเจ้า พระอรหันต์ท่าน หรือพระอริยบุคคลชั้นไปเป็นชั้น ๆ แล้ว นี่ท่านไม่ค่อยมีความหวังจะพึงผู้อื่นเหละ จนกระทั่งเป็นขันธอรหันต์เต็มภูมิแล้วหมดที่จะหวังพึงใครทั้งนั้น แต่พวกรามาใช้อย่างนั้นมันไม่ใช่เป็นพระอรหันต์ลະซี มันหันเข้าแต่โบกแต่เบี้ย(การพนัน) แต่สิ่งที่เป็นบ้าเป็นบอ เวลาตายแล้วถึงมีแต่ความทุกข์ความทรมาน ไม่ได้เป็นเหมือนท่านผู้ที่พ้นไปแล้ว นี่เราหวังพึงผู้อื่นอยู่่เช่นนี้เราจึงได้ช่วยกัน

เวลาไม่มีชีวิตอยู่ก็พึ่งกันมุ่งมั่นของเรา ใครมีอะไรมีมากมีน้อยก็ช่วยกันไปด้วยน้ำใจอันดีงาม ด้วยน้ำใจเมตตาด้วยน้ำใจส่งสาร มีแก่ใจต่อ กัน เวลาตายแล้วก็อุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้อายุยืนนี้ นี่เรียกว่าถูกตามอริยประเพณีที่ทำน้ำดื่มน้ำ ขอพื่น้องทั้งหลายให้จำเอาไว้ ความสุดวิสัยของผู้ล่วงไปแล้ว ต้องมาอาศัยผู้ที่มีชีวิตอยู่ แต่เวลาที่เรายังมีชีวิตอยู่ก็ค่อยสร้างคุณงามความดีของเรา หากมีความจำเป็นยังจะต้องพึ่งผู้อื่นอยู่ เรา ก็ได้พึ่งอย่างนี้แหละ ถ้าเราพึ่งตัวเองได้แล้วด้วยอำนาจแห่งกุศลของเราแล้วไม่ต้องพึ่งใคร เหมือนกับเราจะเดินเข้าไปในป่าในเช้า เอาหม้อข้าวหรือกระติบข้าวมัดติดเอวแล้ว ก็ไปได้เลย หัวที่ไหนกินที่นั่น เพราะของอยู่กับตัว นี่เราสร้างบุญกุศลอยู่กับตัวของเราแล้ว ไม่จำเป็นจะต้องพึ่งพ้าใครให้ทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ นี่ก็เป็นอย่างนั้นเหมือนกัน

(เทศน์อบรมธรรมราวาส ๒๑ มิถุนายน ๒๕๓๕)

เราเห็นไหมเศรษฐีตายเอาอะไรไปได้ ถ้าว่าเราหาเรื่องอุตริ ล้วนตายไปด้วยความอดความอยาก ความอดความหิวทั้งนั้น ท้องก็ว่างเปล่าไปหมด ก็คนจะตายจะกินเข้าไปได้ยังไงใช่ไหม เอาสมบัติมากองไว้เท่าภูเขา ก็แต่ไม่ได้ เอาอาหารมาไว้กองเท่าศาลาก็กินไม่ได้ จึงว่าตายด้วยความอดอยากขาดแคลน ไม่ว่าเศรษฐีไม่ว่าคนจนตายตายเหมือนกันหมด แล้วได้อะไรเป็นเครื่องสมหวังมีไหม พิจารณาชิ ธรรมพะพุทธเจ้า ดูอย่างนี้ ให้มันเห็นชิ ให้เห็นในตัวของเรานี่ ใจของเราถ้าแหงผากจากอรรถจากธรรม จะมีแต่ความหิวความโหยความกระวนกระวาย ตายไปด้วยความทุกข์ความลำบาก ความทรมาน สมบัติเงินทองข้าวของ เราไม่ฉลาดมันก็ทิ้งอยู่เปล่า ๆ ไม่เกิดประโยชน์ เจ้าของก็ไปจมคนเดียว ท่านจึงว่าให้ฉลาด ๆ ในสิ่งที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตน

กิเลสมันเห็นว่าแన่มากนะ สิ่งใดที่เราควรจะทำให้เป็นประโยชน์แก่เราแก่หัวใจของเรากิเลสไม่ยอม ร่างกายนี้ชั่วอายุที่เกิดขึ้นมาในไปถึงวันวาระสุดท้ายคือตายเท่านั้นก็หมดแล้ว ร่างกายนี้เป็นดินเป็นน้ำเป็นลมเป็นไฟ แต่ก็แล้วกระจายไปตามดิน น้ำลมไฟของเดิมมัน ที่นี่ใจจะไม่ตาย เอ้า ใจไม่ตายเอาอะไรไปเป็นอาหาร เอาอะไรเป็นเครื่องหล่อเลี้ยง เมื่อไม่มีแล้วทำไง ไม่มีก็จะละชี จนเราถูกทุกข์ละชี นี่ล่ะถึงว่าตายด้วยความหิวความโหยความกระวนกระวาย ความทุกข์ความลำบากเพราะไม่มีเครื่องหล่อเลี้ยงหัวใจ เพราะฉะนั้นจึงต้องสอนให้มีเครื่องหล่อเลี้ยงหัวใจ

ใจไม่ตายไปข้างหน้า ให้ได้เครื่องหล่อเลี้ยงเจ้าของไปด้วยชิ สมบัติเงินทองข้าวของแปรสภาพให้เป็นบุญเป็นกุศลเป็นได้ อันนี้เอาไว้สำหรับร่างกาย อันนี้เอาไว้สำหรับทำประโยชน์ในหัวใจของเรา ต้องคิดกันอย่างนั้น ใครมีอะไรจะให้แต่กิเลสโกยเอา ๆ มันโกยไปหมดนั้นแหละ ไม่ได้ออกทำประโยชน์แหลก ซ่องเล็กซ่องน้อยก็ออกไม่ได้

เพาะกิเลสมันเห็นี่ยว เหนี่ยวจริง ๆ ดูหัวใจเจ้าของกีรุ อย่าไปดูหัวใจคนอื่นอันเป็นการยกโภกัน สิ่งเหล่านี้มีอยู่กับหัวใจของทุกคนนั้นแหล่ ความเห็นใจความแน่น

พ่อว่าจะทำบุญทำทานอย่างนี้ ตัวตระหนัมมันจะมาแล้วนะ ภาษาทางภาคอีสาน เขาว่า นกชี้ถี่บินเข้ากรงแพง ทั้งชี้ถี่ทั้งแพงทั้งเหนี่ยวทั้งแน่นนั่นละ เสียงดังตื๊บได้ยิน ใหม่ล่ะ ที่นี่เวลาตายก็ตายอย่างว่านั่นละ สมบัติเงินทองข้าวของมีแต่หึงแต่หงาไว บทเวลาจะตายแล้วเอาไปไม่ได้เลย หัวใจก็ตายด้วยความหิวโหย ร่างกายก็ตายด้วย ความหิวโหย ด้วยความว่างเปล่าจากอาหารทั้งหลาย คนจะตายกินข้าวได้มีอะไร เมื่อกินไม่ได้ท้องกีแห้ง หัวใจกีแห้ง เรายากให้เป็นอย่างนั้นเหรอ

หัวใจให้อิ่มหนำสำราญด้วยบุญด้วยกุศลชี เหมือนอย่างอุบาสกคนหนึ่งชื่อ อัม มิกอุบาสก มากในธรรมบท นี่ก็ทำบุญทำทานจนหัวใจเนื้อหนังเป็นบุญเป็นกุศลไปหมด เป็นอรรถเป็นธรรมไปหมด ที่นี่เวลาจะตายก็ให้ลูกไปนิมนต์พระมาสวดมนต์ให้ฟัง เพื่อ ความรื่นเริงบันเทิงในวาระสุดท้าย พ่อลูก ๆ ไปนิมนต์พระมา พระนั้นก็สวดมนต์ แต่ว่า ท่านเป็นพระปุถุชนไม่ใช่พระอริยะ ไม่ใช่พระที่ตาแจ้งตาสว่าง เป็นพระปุถุชนธรรมดายา พอสวดมนต์ไปพวกรเทวดาเอาราชรถมาเกย์แล้วทางนั้นก็มา ๆ คนนั้นก็เชิญให้ขึ้น ราชรถดันนั้น คนนี้ก็เชิญให้ขึ้นราชรถดันนี้ รถเทพรถเทวดาเกลื่อนอยู่บนอาภัสต์ที่มา รับเอาไปเป็นหมู่เป็นเพื่อนกัน

ทางอุบาสก์ก็ลั่วว่าเทวดาเหล่านี้จะมาเป็นอันตรายแก่การฟังธรรม เวลานี้กำลัง ฟังธรรมเพลินอยู่ จะลีมยังไงไม่ทราบเลยหลุดออกจากทางว่า เดี่ยวให้รอเสียก่อน ๆ ว่างั้น บอกพวกรเทพให้รอเสียก่อน คือ กลัวจะเป็นอันตรายแก่ธรรม เวลานี้กำลังฟัง พระท่านสวดมนต์ กำลังเพลินในธรรมอยู่ มองเห็นอยู่ชัด ๆ นี่ก็ห้ามทางใจแล้วเพลย ยังไงไม่ทราบออกจากทางว่า บอกให้รอเสียก่อน ๆ ที่นี่พวกระหั้งหลายกีเข้าใจว่า โยนคนนั้นห้ามตัวเองว่าให้พักเสียก่อนให้รอเสียก่อนจะเป็นอันตราย พระหั้งหลายเลย ลูกจากที่หยุดสวดแล้วเลยไปวัด พระพุทธเจ้าทรงรับสิ่งว่ากลับมาทำไม ก้อุบาสกคนนั้น ห้ามไม่ให้สวด เขาไม่ได้ห้ามพวกรท่านหั้งหลายนะ เขาห้ามพวกรเทพหั้งหลายซึ่งเกลื่อน อยู่บนอาภัสต์นั้น เต็มอยู่นั้น เขาจะเอาราชรถมารับ ราชรถทางนั้นก็มาทางนี้ก็มา ไดร์กี เชือเชิญให้ไปชั้นของตน ๆ ความหมายว่างั้น แล้วผู้นี้กำลังเพลินฟังสวดมนต์อยู่ก็ลั่วจะ เป็นอันตราย เขาห้ามพวกรเทพต่างหาก พระองค์ไม่พระตามดอกลับมาอีก จึงได้กลับมา อีก พoSวดมนต์จบลงไปแล้วก็ว่าพ่อจะไปเท่านั้นละแล้วนึงเลย

นี่ละหัวใจที่ชุมด้วยอรรถด้วยธรรม ชุมด้วยบุญด้วยกุศล แม้จะมีชีวิตอยู่ก็ยัง แสดงให้เห็นเต็มไปหมด ท้องฟ้าอาภานนี้เต็มไปหมดด้วยฤทธิพย์ที่มารอรับให้ไปชั้น ของตน ๆ เพราะท่านผู้นี้เป็นผู้ที่ไม่จนตรอกแล้วที่จะไปชั้นไหนในบรรดาสารรค คุณ งานความดีเพียงพอแล้วจะไปรถดันไหนได้ทั้งนั้น ถ้าคนนี้ยังไม่สมควรแก่รถดันนั้น ๆ

จะไม่มา นี่สมควรหมดบนอาการนี่จะขึ้นคันไหนได้ทั้งนั้น แต่คนนี้บอกว่าเวลานี้กลัวจะเป็นอันตรายต่อการฟังธรรม เลยให้ร้อเลี้ยก่อนและออกมาทางคำพูด พระเข้าใจผิด เลยหยุดสวดแล้วกลับไป พระพุทธเจ้ารับสั่งให้กลับมาอีก โดยชี้แจงเหตุผลให้ทราบ ว่า พวกเทพทั้งหลายเกลื่อนอยู่บนอากาศ มีแต่ราชรถรถเทพทั้งนั้นมาขออุบาสกคนนี้

ไม่ใช่เข้าห้ามเรา เข้าห้ามพวgnั้นต่างหาก กลัวจะเป็นอันตรายแก่การฟังธรรม ของเข้าไป ให้คืนไป แล้วไล่กลับมาอีก มาถึงมาสวดอีก ตอนนี้เราลีมพูด อุบาสกามลูก ว่า นี่พระคุณเจ้าไปไหน พระคุณเจ้ากลับแล้ว ทำไมถึงกลับเสียล่ะ อ้าว ก็คุณพ่อห้ามตะกี้นี้ โอ้ย เราไม่ได้ห้าม นี่เราห้ามพวกเทพต่างหาก ให้ไปนิมนต์ท่านมา พอดียังไม่ไปนิมนต์ทางนั้นมาแล้ว พระพุทธเจ้ารับสั่งให้มา นั่นเป็นอย่างนั้น

นี่หมายถึงว่าบุญกุศลเครื่องหล่อเลี้ยงจิตใจเพียงพอแล้ว รถเทพคันไหนขึ้นได้ หมด ควรหมดกับคนคนนี้ คนผู้สร้างคุณงามความดีไว้เพียงพอแล้วจะขึ้นคันไหนได้ ทั้งนั้น ถ้าคนนี้ยังไม่ควรแก่รถคันใด รถคันนั้นจะไม่มารถชั้นนั้นจะไม่มา อันนี้มาเต็มไปหมด นี่ท่านพูดถึงเรื่องอำนาจแห่งความดี อุบาสกคนนี้เป็นคนที่ใจบุญใจกุศลเมตตาลทานตลอดเวลา จนกระทั่งเวลาจะเสียชีวิตก็บอกลูกหลานพ่อจะไปลับนนะ ให้พากันสร้างบุญ สร้างกุศลอย่าลดละอย่าปล่อยอย่าวาง พ่อจะไปด้วยความสุคติ แล้วอย่าเป็นห่วงกับพ่อนะ ร่างกายนี้ทิ้งได้ทุกคนฟังชิพ่อสอนลูก ร่างกายนี้ทิ้งไว้ทุกคนไม่มีใครจะเอาไปได้ แหลก แต่ส่วนบุญส่วนกุศลนั้นเป็นของเรา พ่าว่าอย่างนั้นก็ไปเลย

นี่เป็นคติสุด ๆ ร้อน ๆ นะ อุบาสกคนนี้ท่านก็ไปแล้ว รถก็รับไปแล้ว ขึ้นสวรรค์ ไปแล้ว ท่านสอนไว้ทำไว้ทำไว้ ก็ว่าให้พวกเราที่กำลังดำเนินอยู่นี่ว่าจะไปทางไหน จะไปทางนรกหรือจะไปทางสวรรค์ ความหมายว่าอย่างนั้น ถ้าไปทางสวรรค์ก็ให้ทำแบบที่ท่านสอนไว้ในแบบพอดำเนินนี้ ถ้าจะไปนรกก็ไป อันไหนชั่วอันไหนลงกิ่วพากันประกอบให้พากันสร้างขึ้น จะได้เพาหัวเจ้าของนั้นแหลก ความหมายว่า

(สมถธรรม-วิปัสสนาธรรม หน้า ๒๕๐-๒๕๕)

พระพุทธศาสนาคือป้อแห่งมหาสมบัติสารพัดอย่างในไตรภพ แคนมนุษย์เป็นสถานที่สถิตแห่งศาสนาธรรมอันล้ำค่า ผู้ประสบสมบัติจากศาสนาธรรมจึงไม่ควรปล่อยโอกาสที่มีอยู่ให้ผ่านพ้นไปจะเสียใจในภายหลัง เพราการเกิดมาเป็นมนุษย์ที่บริสุทธิ์เต็มภูมิอย่างเรา ๆ ท่าน ๆ นี้ มิได้เป็นของหาได้อย่างง่ายดาย ในธรรมท่านบอกไว้ว่า กิจโฉ คือของหายนะมาด้วยเดิม ผู้ไม่มีภูมิคุรแก่ความเป็นมนุษย์ แต่จะโผล่มาพุ่ดมาเกิดเป็นมนุษย์เอาเลยนั้นย่อมผิดวิสัย เป็นไปไม่ได้อย่างแน่นอน แม้ฝันมาเกิดก็จะเป็นทำนองสัตว์นรกตนหนึ่งที่ยังไม่พ้นโภช แต่ขโมยเกิดเป็นมนุษย์ และมาบัวเป็น

สามเณรในศาสนา พำนักอาศัยอยู่ในวัดที่มีชื่อเลียงของพระมหาเถระรูปหนึ่งซึ่งมีพระเณรเป็นจำนวนมาก

ในคืนวันหนึ่ง มหาเถระผู้ทรงคุณวุฒิและเป็นที่เคารพนับถือของพระเณรและประชาชนทุกชั้นเป็นจำนวนมาก ท่านนิมิตผันไปว่ามีนายymบาลมีรูปร่างใหญ่และสูง เสมอกุญแจส่องชั้นที่ท่านพักอยู่ ทั้งรูปร่างและลักษณะท่าทางน่ากลัวมาก เข้ามาหาท่านแล้วถามหาตัวบุรุษผู้ซึ่งอว่านาຍสม ผู้มีกรรมเบาบางบ้างแล้วจวนจะพันโทษจากนรก เ eo ได้รับความผ่อนผันจากการควบคุม เช่นเดียวกับนักโทษในเมืองมุขย์ที่จวนพันโทษ ได้รับการผ่อนผันพอประมาณจะนั้น แต่พอสัตว์นรกตนนั้นได้ช่วงเป็นโอกาสอันดี ก็คิด เป็นขโมยสองชั้น คือเมื่อชาติเป็นมุขย์เรอก็เคยขโมยเขาก่อน จนถึงได้ไปตกนรกเพรากรรมนั้น ครั้นพอไปอยู่ในนรกพอดีโอกาสจากการผ่อนผัน เรอก็ขโมยจากนรกกลับมาเกิดเป็นมุขย์ ทราบว่าเรอมาบวชเป็นเณรอยู่ในวัดของท่านใช่ไหม และเณรซึ่ง สมอยู่ในวัดนี้มีหรือเปล่า

ฝ่ายพระมหาเถระก็แปลกใจและบอกด้วยความจริงว่า มีสามเณรซึ่งดังกล่าวมาบวชและอยู่ในวัดอาทิตย์จริง แต่ท่านจะมาเที่ยวตามหาเรอไปทำไม้ เวลานี้เรอกำลังบวชประพฤติคือธรรมอยู่ด้วยความเลื่อมใสครั้ทรา ควรจะให้อภัยเรอบ้างมิได้หรือ นายymบาลกว่าไม่ได้ท่าน จะต้องเอาตัวเรอกลับไปนรกเพราวยังไม่พันโทษ เ eo ต้องกลับไปเสวยกรรมซึ่งเป็นสิ่งที่เรอสร้างไว้เสียก่อน เมื่อพันจากโทษนั้นแล้ว จะมาบวชอีกหรือจะไปที่ไหนทางนรกมิได้สนใจเกี่ยวข้อง แต่เวลาที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำตัวเรอกลับไปนรก

ทางฝ่ายพระมหาเถระก็พูดย้ำขอความผ่อนผันอีกว่า เวลานี้เณรก็กำลังบวชปฏิบัติบำเพ็ญด้วยความตั้งอกตึ้งใจ ทั้งไม่รู้เนื้อรู้ตัวว่าแต่ก่อนตนได้เคยทำอะไรไม่ดีไว้บ้าง จึงน่าสงสารและเห็นใจอย่างยิ่ง ไม่อยากให้eoต้องพลัดพรากจากเพศเณรอันเป็นเพศที่เย็นตาเย็นใจเลื่อมใสของมวลมนุษย์ผู้รู้จักบุญบ้าปอยู่บ้าง และกลับไปเป็นเพศสัตว์นรกทุกข์ทรมานเช่นนี้อีก อัตมายาบิณฑบาตเณรไว้ประพฤติพรหมจรรย์ต่อไป กรรมที่ยังเหลือเลิกน้อยนั้นก็ขอได้เป็นอิให้ไปเสีย อย่าต้องมาทำลายเพศและความดีของเณรให้เสียไปเลย ขอท่านจงเห็นใจและอนุญาตให้เณรได้มีโอกาสทรงเพศนี้ต่อไปจนสุดความสามารถแห่งครั้ทราของเรอ จะพอผ่อนผันให้ได้หรืออย่างไร

ฝ่ายymบาลก็พูดยืนคำว่าไม่ได้ท่าน ไม่ว่าท่านไม่ว่าผมและไม่ว่าใคร ๆ จะขอร้องทั้งนั้น เพราะเป็นเรื่องสุดวิสัย ขึ้นชื่อว่ากรรมแล้ว ไม่ว่ากรรมดีหรือกรรมไม่ดีล้วนเป็นสิ่งที่มีอำนาจมากเหนือการขอร้องการบังคับและการวิ่งวนได้ ๆ ทั้งนั้น ถ้าเป็นการผ่อนผันได้บ้าง ตัวผมเองก็ไม่มาตามหาเณรให้ลำบากและเสียเวลา ผมยอมให้การผ่อนผันไปแล้ว แต่นี้มิใช่เรื่องของผมซึ่งพอพูดกันได้ หากเป็นเรื่องของกรรมซึ่ง

มิใช่ฐานะจะพอเป็นไปตามคำขอร้องของครู ๆ แม้ผู้มานี้ก็มาในนามของกรรมการ เอง มิใช่ตัวผู้มานี้เป็นผู้มา แต่เป็นตัวกรรมต่างหากเป็นผู้มา จึงไม่มีคดีแก่ผู้ใด ต้องเป็นไปตามกรรมเท่านั้น

พระมหาเถระเกิดสงสัยถามว่า ไม่ใช่ตัวผู้มาย่างไรอาตมาไม่เข้าใจเลย เพราะก็เห็นท่านเดินเข้ามาหาอาตมาและถามหาเณรสมอยู่เดียวนี้อย่างสุด ๆ ร้อน ๆ ถ้าไม่เป็นท่านแล้วจะเป็นครูที่ไหนกันอีก นายยมบาลพูดกับท่านว่า เป็นผู้มาริบในร่างยมบาล แต่ไม่ใช่ผู้มาริบในรูปแห่งกรรมและอำนาจแห่งกรรม ทั้งสองนั้นเป็นเรื่องกรรมของเณรไม่ใช่เรื่องของผู้มาริบขอความผ่อนผันกันได้ แม้เณรเองถ้าทราบว่าถูกตามหาตัว เธอก็จะเสียใจเอาอย่างมาก และอาจสลบหรือตายไปในขณะนั้นก็ได้ เธอเองก็ไม่ประนีประนอง แต่ก็ได้ทำการมนั้นมาเสียแล้ว จึงสุดวิสัยที่จะแก้ไขให้เป็นอย่างอื่นได้ นอกจากต้องยอมให้เป็นไปตามหลักกรรมอันเป็นหลักตายตัวเท่านั้น ไม่มีทางหลบหลีกเอาเลยท่าน เพราะคำว่ากรรมชั่วนี้ครูจะเป็นผู้ทำขึ้นก็ตาม ต้องเป็นไปในทำนองนี้ทั้งนั้น

เมื่อต่างฝ่ายต่างร้องขอต่อรองกันไม่เกิดผลแล้ว พระมหาเถระจึงถามยมบาลว่า เณรนี้มายามาจากนรกนานเท่าไรถึงได้ตามมา เขานอกกว่ามาได้ครู่เดียวเท่านั้นก็ตามมา ทำไม่ถึงได้ทันมาเกิดเป็นมนุษย์มนาและบวชเป็นเณรเรวนักหนา เวลาของเมืองมนุษย์นั้นบวารเรวเสียจริง ๆ และเวลานี้อายุเณรได้เท่าไรแล้วท่าน มหาเถระตอบว่าได้ ๑๖ ปีแล้ว เขากล่าวว่า โว้โว้ ตายจริงน่าสงสารเณร กรรมนี้เหลือประมาณ ไม่ยอมลดหย่อน ผ่อนผันพอกให้เณรได้ประพฤติพรหมจรรย์สืบพระศาสนาต่อไปบ้างเลย เข้าพูดอย่างอ่อนใจประหนึ่งเป็นเชิงเห็นใจเณร ที่ไม่รู้อะไรกับเรื่องนี้เลยในขณะนั้น มัวแต่นอนหลับนอนฝันเพลินไปตามภাষาของคนไม่รู้ แม้ลิ่งที่ตนทำแล้วกลับมาเป็นภัยแก่ตน ที่เรียกว่ากรรมตามทัน เวลาเขามาหาพระมหาเถระเป็นยามดึกสัก และพูดเป็นเชิงสงสารมหาเถระผู้เป็นอาจารย์ซึ่งเณรเคารพเลื่อมใสมาก และกำลังจะหลุดมือจากอ้อมอกอันอบอุ่นไปในวันรุ่งขึ้นอยู่แล้ว ตามคำที่ยมบาลบอกกับท่านว่ารา ๓ ทุ่ม ของวันรุ่งขึ้นจะมารับเณรไป

พนายมบาลจากไปแล้วท่านก็เริ่มรู้สึกตัวตื่นขึ้น เกิดความสะดุงตกใจและเสียใจเป็นกำลังแทนสลบไปในเวลาหนึ่น เพราะท่านเคยฝันแม่นยำมากตลอดมา ทั้งองค์ท่านเองก็เป็นพระโพธิสัตว์ปรารถนาพุทธภูมิ ท่านเคยปรารถนาความมุ่งมั่นต่อโพธิญาณของตนให้ครอต่อครอฟอย่างอกรห้ามอกรต้า ไม่มีความสะทกสะท้านเลย พ่อรุ่งขึ้นก็ให้เณรไปนิมนต์พระที่ท่านสนิทและไว้ใจมาหา และเล่ากระซิบเรื่องนิมิตให้ฟัง พร้อมกับกำชับไม่ให้พูดให้เณรสมรู้ และไม่ให้ครอ รู้ด้วย แม้นิมิตนั้นจะเป็นจริงหรือไม่ก็ตาม เพราะกลัวจะเป็นภัยแก่เณรเองและเป็นเรื่องอื้อฉาวไปในที่ต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งไม่ดี

ไม่งาม พระมหาเถระกับพระที่ทราบเรื่องเณรแล้วต่างก็รู้กันเป็นการภายใน และรอบดูเหตุการณ์ตามวันเวลาที่นายยมบาลบอกไว้

นับแต่เข้าถึงเย็นวันนั้น มหาเถระมีความกังวลวุ่นวายอยู่กับนิมิตและเณรที่เป็นต้นเหตุตลอดเวลา จนไม่เป็นอันขับจันและพักผ่อนร่างกายและจิตใจ ตลอดการงานและการปฏิสันธิการต้อนรับประชาชนพระเณรที่มาเกี่ยวข้องก็รังับไปทั้งวัน เก็บตัวอยู่ลำพังภายในห้องกฎี แลพิจารณาคร่ครวญเฉพาะเรื่องนิมิตอย่างเดียวด้วยความประหลาดใจและสงสารเณรเป็นล้นพ้นที่สุดวิสัยจะช่วยได้ เพราะนิมิตประเภทที่แปลงประหลาดดังที่ปรากฏคืนนี้ไม่เคยมีมาก่อน แม้ผู้ที่ปรากฏให้เป็นเรื่องในนิมิตก็เป็นบุคคลที่แปลงเหลือที่จะประมาณถูก ทั้งรูปร่างก็ใหญ่โตกว่ามนุษย์ธรรมดาวามาก ทั้งความสูงก็สูงเสมอ กวีตีกสองชั้นที่ท่านพักอยู่ ซึ่งนับว่าเกินประมาณที่มนุษย์ในโลกจะเป็นได้ ลักษณะท่าทางก็น่ากลัวมาก

คำพูดที่เข้าพูดกับท่านผู้ทรงศีลและมีอำนาจทางธรรมภายในใจ ก็เป็นคำพูดที่เนี่ยบขาดขาดใจ แม้จะเป็นคำพูดกันอย่างสามัญธรรมดาก็ได้เป็นคำกระแทกแดกดัน ก็ยังเป็นคำพูดที่เต็มไปด้วยอำนาจราชศักดิ์อยู่นั่นเอง เป็นที่น่ากลัวและเกรงหาผู้เสมอ ไม่ได้ในเด่นมนุษย์ ในวันนั้นทั้งวัน พระมหาเถระภานุและคร่ครวญกับนิมิตอย่างไม่ยอมขับเขี้ยบไปมาในทิศทางใด มีความสนใจและเคร้าใจในเหตุการณ์เป็นอันมาก ประหนึ่งนั่งดูเบลวไฟนรอกำลังเผาผลาญสัตว์โลกอยู่ในขณะนั้นอย่างน่าเจหาย ทั้งรอเวลาที่เหตุการณ์นั้นจะมาถึง ตามกำหนดเวลาที่ทราบไว้ในคำฝืน

กรรมช่างรู้ซอกแซกไปจนกระทั่งเวลาที่ของนาพิกานเมืองมนุษย์ ตีบอกเวลา อะไรเช่นนั้น พอเวลา ๓ ทุ่ม เศษนิด ก็เห็นพระองค์ที่ทราบเหตุการณ์ด้วยกัน วิ่งตะลีตตะลานขึ้นมา กวีที่ท่านพระมหาเถระพัก พร้อมกับเรียนขึ้นด้วยเสียงลั่นเครื่อແບบจะไม่เป็นเสียงมนุษย์ว่า เณรสมเจ็บห้องถ่ายออกมาเป็นเลือดสด ๆ มือจาระติดออกมาเล็กน้อยและเริ่มไปสั่วมได้สองครั้งแล้ว กระพมกีริบมานี่ อาการเป็นที่น่าวิตกมากและการถ่ายนั้นห่างระยะกันเพียง ๕ นาทีเท่านั้น จึงน่าวิตกมาก พระมหาเถระถามว่าເຮືອເຮີມເປັນເວລາເທົ່າໄສ ເຮີມເວລາ ๓ ทุ่ม ตามเวลาที่นิมิตบอกไว้ไม่มีผิดเลย พระเรียนท่าน พอຈบປະໂຍດคำพูดทั้งพระมหาเถระและพระที่มาตาม กีริบวິງລົງໄປກວິດເນັສມ และถามอาการ

เณรก็เล่าถวาย ว่าเห็นจะไม่พ้นคืนนี้แน่ เพราะความรู้สึกที่เคยมีต่อโลก ปรากฏว่า เริ่มขาดความสืบต่อ กันหมดแล้ว ความหวังที่จะได้อยู่ในโลกอีกต่อไปไม่มีความรู้สึกเลย มีความจากไปเท่านั้นที่เต็มอยู่ในธาตุขันธ์และจิตใจ ท่านก็เตือนเณรเพื่อ มีสติในเวลาดับขันธ์ ด้วยอุบາຍที่เข้าใจໄວ້ก่อนแล้วว่าจะไปไม่รอดดังนิมิตบอก อุบາຍที่ท่านสอนเณรก็พอหมายสมกับเหตุการณ์ ที่กำลังเป็นไปอยู่อย่างเร่งรีบประหนึ่งແບบจะ

หายใจไม่ทัน ต้องสัมบ่อຍที่เต็มไปด้วยเลือดสตั้งนั้น การเจ็บป่นป่วนอยู่ภายในนั้น เหมือนมีเครื่องจักรเครื่องยนต์ตั้งโรงงาน และทำงานอยู่ภายในด้วยเครื่องจักรชนิดต่าง ๆ ที่หมุนไม่มีการหยุดยั้ง ประหนึ่งอวัยวะภายในจะขาดออกมานเป็นจุณวิจุณต่อหน้าต่อตาฉะนั้น

มหาเถร基ริบให้โอวาทอย่างกะทัดรัด ถือเอาแต่ใจความซึ่งพожະนำมารเขียนไว้ เท่าที่จำได้ว่า โโรคชนิดที่เณรเป็นนี้เราเองก็ไม่เคยพบเคยเห็นมาก่อน คงจะเป็นโรคกรรมตามทันกระมัง ที่อยู่ ๆ ก็เป็นขึ้นมาอย่างปุบปับเช่นนี้ การถ่ายเทนที่จะเป็นเหมือนธรรมชาติโลกเดียเป็นกัน แต่แล้วก็กลایเป็นเลือดสต ฯ ร้อน ๆ ออกมายโดยไม่ฟังเลียงหยุกยาอะไรเลยเช่นนี้ ก็น่าเปลกใจและน่าวิตกอยู่มาก เพื่อความไม่ประมาท และความไม่พลาดทำเสียที หากถึงคราวจำเป็นจริง ๆ เณรจะตั้งสติให้ดี และทูลอาภารณาพระพุทธเจ้าองค์ประเสริฐสุดเข้ามาไว้ที่ดวงใจ โดยบริกรรมว่า พุทธฯ อย่าให้ผลอ เพื่อตายก็ขอให้ตายกับท่านที่เป็นองค์สรณะของใจและยึดไว้จนสิ้นลม

นี้แลจะช่วยเณรได้ อย่างอื่นเรามองไม่เห็น นอกจากพระธรรมดวงเอกนี้เท่านั้น แม่จิตเณรจะหมดความหวังที่จะอยู่กับโลกต่อไปก็ตาม แต่จิตอย่าให้หมดความหวังพึงพุทธฯ และให้ตายกับพุทธฯ นี้เท่านั้น เณรอย่าเสียใจเพราการตายนี้ โลกทั้งโลกจะต้องตายเหมือนเณรนี้ทั้งนั้น จะต่างกันอยู่บ้างก็เพียงก่อนและหลัง แม้เราเองผู้กำลังสอน เณรอยู่ขณะนี้ก็ต้องตายเช่นเดียวกับเณร และเรา ก็กำลังเตรียมตัวก่อนตาย ด้วยความไม่ประมาทในการบำเพ็ญภวานาและความดือย่างอื่นที่เราสามารถอยู่แล้ว

เณรประนนฟื้อรับโอวาทของท่านด้วยท่าทางอันสงบยิ่มเย็น และบริกรรมภานาด้วยท่าทางของอาจารย์ใหญ่ ไม่สะทกสะท้านต่อโรคและมรณภัย ซึ่งเป็นที่น่าสงสารเหลือประมาณอย่างพูดไม่ออกบอกไม่ถูก ถึงกับน้ำตาพระมหาเถระและพระที่รู้เหตุการณ์ด้วยร่วงพรุลงในขณะนั้น ซึ่งเป็นเวลาเดียวกันกับขณะที่เณรจะสิ้นลมด้วยการทำอันสงบตลอดมา นับแต่ขณะที่ได้รับโอวาทจากมหาเถระเป็นต้นมา ในเวลาประมาณ ๔ ทุ่มพอดี ธรรมสังเวชได้เกิดแก่พระมหาเถระและพระเณรตลอดประชาชนที่ไปเยี่ยมอาการของเณรสุดวิสัยที่จะอดกลั้นไว้ได้ในเวลานั้น เพราะความสงบสารสุดจะกล่าว

เฉพาะมหาเถระเกิดความสลดใจต่อกรรมซึ่งเป็นสิ่งลึกลับ เหลือวิสัยที่คนธรรมดามานมัญจะทราบได้ แม้จะเป็นทางนิมิตฝัน แต่ก็ช่างตรงตามคำบอกและเวลาอะไรเช่นนั้น ทั้งที่เคยเชื่อกรรมอย่างฝังใจมาก่อนอยู่แล้ว ยิ่งมาเห็นเรื่องเณรเป็นประจักษ์พยาน ก็ยิ่งทำให้ชี้ต่อกรรมที่เกี่ยวพันต่อชีวิตจิตใจของมวลมนุษย์ ว่าเป็นเหมือนผักปลาเครื่องสังเวยต่อกรรม ไม่มีทางหลีกเลี่ยง และไม่มีสิ่งใดในตัวมนุษย์ ปุถุชนจะฉลาดรู้และแพลงฤทธิ์ ว่าตัวมีอำนาจเหนือกรรมผู้ครองไตรภพแต่ผู้เดียว

ท่านได้ยึดเหตุการณ์ที่ประสบนั้นเป็นเทวทูตหรือธรรมทูต เครื่องเตือนสติอันยอดเยี่ยมประจำใจตลอดมา ชีวิตร่างกายจิตใจทั้งมวลอันเป็นสมบัติประจำองค์ท่าน ได้อุทิศต่อความเชื่อกรรมโดยล้วนเชิง ไม่มีการแบ่งรับแบ่งสู้เพื่อการหลบหลีกปลีกตัวแต่อย่างใด แต่เป็นความเชื่อและมั่นใจอย่างมั่นคง ว่าถึงอย่างไรก็ขอให้ได้บำเพ็ญความดีอย่างสมใจเสียก่อน ก่อนยมบาลหรือพระยากรรมจะมาເອົາตัวไป จะไม่ต้องเสียใจภายหลังว่าเรยังขาดอะไรบางบรรดาความดีที่ควรทำ ในชีวิตที่ล้มหายใจยังครองตัวอยู่เพื่อเวลาสิ้นลมจะได้สิ้นเรื่องกังวลไปพร้อม ๆ กัน

เท่าที่ชีวิตได้รับความผ่อนผัน จากเหตุการณ์ที่นำสลดสังเวชใจเหลือประมาณมาและได้มีโอกาสบำเพ็ญพรหมจารย์ตามหน้าที่ของนักบวชมาถึงวันนี้ นับว่าเป็นผู้มีบุญวาสนาพอจะคาดตัวเองได้ว่า มิใช่ผู้ขโมยกรรมอันลามกที่ตนสร้างไว้มาเกิด โดยไม่ยอมรับโทษให้สิ้นกรรมก่อน แต่เป็นผู้มีกรรมพามา พาอยู่ และพาไป เหมือนโลกที่มีกรรมทั่ว ๆ ไป นี้เป็นคำรำพึงรำพันของพระมหาเถระ ที่ได้รับจากเหตุการณ์ของเณรแล้วนำมาพรั่งสอนตน ซึ่งเป็นอุบายที่นำจับใจไปเรื่อยยังยิ่ง อยากจะได้พบบุคคลและอุบายท่านองนี้ แม้ผู้เชียนเองก็อดจะอดทนภาพไปตามด้วยความสลดสังเวชมิได้ และยังรู้สึกประทับใจตลอดมาทั้ง ๆ ที่เชื่อกรรมอยู่แล้วตามครั้ทราอำนวย

(แวนส่องธรรม หน้า ๑๓๕-๑๔๐)

ความดีรีบทำเสียวันนี้

พุทธศาสนาเป็นศาสนาคู่บ้านคู่เมืองคู่โลกคู่สังสาร มาตลอดกี่ก้าวกี่ก้าวแล้ว พระพุทธเจ้าของเรารสิ้นพระชนม์ลงมาแล้วศาสนา ก็ต่อไปอีก ๕,๐๐๐ ปี หมวดคำว่าศาสนา หมวดคือมนุษย์ทั้งหลายเป็นสัตว์รักเราดี ๆ นี่เอง ไม่รู้ว่าบุญว่าบ้าป่าว่าสารรค์นิพพานอะไร ๆ ไม่อาจระลึกได้เช่นเดียวกับสัตว์ แต่การทำความชั่วนั้นความอยากพาให้ทำเองไม่มีครรลอง ความอยากความทะเยอทะยานความดีนั้นของใจนี้เป็นอำนาจของกิเลสมันผลักมันดันออกไปให้ทำ ๆ สิ่งที่ทำเหล่านั้นมีแต่บาปกรรม บุญไม่มี เพราะไม่มีครรลอง กิเลสเป็นหลักธรรมชาติไม่มีครรลองมันก็เป็นไปได้โดยอัตโนมัติของมัน

ตอนที่ศาสนาหมด โลกทั้งหลายนี้ท่านบอกว่าร้อนเป็นฟืนเป็นไฟ ไม่มีสถานที่ได้เป็นที่ปลงที่วางเลย นี่เรียกว่าสุญญากาศ ในศาสนาท่านแสดงไว้อย่างนี้ สุญญากาศเป็นกับที่ว่างเปล่าจากคำว่าบ้าป่าว่าบุญ ไม่ปรากฏในหัวใจของสัตว์และคำพูดของสัตว์เลย สัตว์รักเต็มบ้านเต็มเมือง เต็มโลกเต็มสังสาร มองเห็นกันมีแต่จะกัดกันฉีกกันถ่ายเดียวเท่านั้น ไม่มีคำว่าให้อภัย มองดูเส้นหมู่ก็เป็นดาบไปเลย เพราะจิตใจเป็นฟืนเป็นไฟเป็นหอกเป็นดาบ จึงหาทางระบายออกด้วยการทำลายกัน ไม่มีที่จะทำความดีต่อกัน สุญญากับนี้เป็นช่วงระยะเวลาที่สัตว์โลกร้อนที่สุด ไม่มีกาลใดสมัยใดจะร้อนยิ่งกว่า

หลังจากนั้นแล้วก็มีพระพุทธเจ้ามาตรัสว่า เช่นต่อจากพระพุทธเจ้าของเรานี้ ก็จะมีพระอริยเมตไตรยท่านมาตรัสว่า

ระหว่างพุทธันดร หรือระหว่างพระพุทธเจ้าองค์นี้กับองค์นี้จะมาต่อกัน ท่านเรียกว่าสัญญาภิป แล้วอีกนานเท่าไรท่านถึงจะมาตรัสว่า เราจะนานอนใจได้หรือ เวลาไม่ชีวิตอยู่ลุ่มหายใจมีอยู่ หัวใจเราระลึกได้อยู่ว่ามีนาปมีบุญอยู่แล้ว ทำไมจึงไม่วิงเต้น ขวนขวยเสียในเวลาที่ควรนี้ จะไปรออะไรกันนั้นกันนี้ ให้เรียนเข้ามาพิจารณาอย่างนี้ ซึ่ง ที่จะตักตวงผลประโยชน์ให้ได้ในเวลาเรามีชีวิตอยู่เราก็ทำเสีย กว่าพระอริยเมตไตรย ท่านจะมาตรัสว่า ก็ต้องผ่านสัญญาภิปไปเสียก่อน สัญญาภิปก็คือองไฟให้ญี่ปุ่นนั่นแหล่ะคร จะกล้าผ่าน เพียงแต่เตาไฟเล็ก ๆ อยู่ครัวนี้ครอเร่งก็ลงดูซิ สัญญาภิปยิ่งเก่งกว่านี้อีก แล้วครจะไปกล้าหาญผ่านสัญญาภิปนี้เพื่อไปหาพระอริยเมตไตรย มันควรเสี่ยงแล้ว หรือ เวลาที่เป็นเวลาที่เหมาะสมอย่างยิ่ง

(เทศน์อบรมธรรมราVAS ๘ มิถุนายน ๒๕๓๕)

คนเราเวลาามาเกิดก็มาตัวเปล่า เวลาตายไปก็ไปตัวเปล่า ไม่มีสมบัติเงินทอง อะไร ๆ ติดตัวไป นอกจากบุญกับบาปเท่านั้น ผู้จัดการจึงคิดและขวนขวยหั้งสมบัติ ภายนอกเพื่อธาตุขันธ์ได้อาศัย ไม่อดอยากเดือดร้อนหั้งตนและผู้เกี่ยวข้อง ไม่ประมาท นอนใจ อันเป็นลักษณะของคนเกียจคร้านผลัญทรัพย์ หั้งสมบัติภัยในคือบุญกุศล เพื่อเป็นที่พึ่งทางใจ ทานกับบริจาคไม่ตระหนี่หนี่ยวแน่น เมื่อสิ่งของมีพอยให้ทานได้ เป็น คนกวางขวางไม่คับแคบ เพราะความเห็นแก่ตัว เห็นสัตว์ เช่น สุนัขที่ชูบผอมอิดโรย เพราะความหิวโหยอาหารเป็นกำลัง ถ้าพอเป็นไปได้ก็ให้ทานอาหารแก่เขากินพอ ประทัชชีวิต เห็นคนจนและง้ออยเปลี่ยเสียอวัยวะ ก็ให้ทานด้วยความเมตตาสงสาร ไม่ดู ถูกเหี้ยดหยาม เพราะกรรมของสัตว์ย่อมมีต่าง ๆ กัน แม่เราเองก็อาจเคยเป็นมาแต่ ระลึกไม่ได้ เห็นสมณะซึ่พราหมณ์ผู้มีศีลลังสรร ก็ให้ทานด้วยความเคารพเลื่อมใส เห็น โบสถวิหารศาลาธรรมสุนนะชารุดทรุดโถร ก็ช่วยบริจาคซ่อมแซม เห็นคนตกทุกข์ ลำบากทรมาณ ก็ช่วยเหลือเกื้อหนุนเท่าที่ควรจะเป็นไปได้

บุญที่เกิดจากทานนั้นบ้าง ทานนี้บ้าง การช่วยนั้นบ้าง การอุดหนุนนี้บ้าง ย้อม กล้ายเป็นมหากุศลและช่วยบุคคลผู้บ้าเพี้ยให้พ้นจากทุกข์ได้ ศีลพอทำได้ก็บำเพ็ญ ไม่ให้หลุดมือไปได้ คือองเดวนการม่าสัตว์และเบี้ยดเบียนกันก็เป็นบุญกองหนึ่ง ไม่ลัก ขโมยทรัพย์สมบัติของผู้อื่นก็เป็นบุญกองหนึ่ง ผู้ไม่ใช่สามีภรรยาของตัวเป็นไม่ เกี่ยวข้องเด็ดขาดเป็นบุญกองหนึ่ง ไม่พูดโกหกหลอกลวงเป็นบุญกองหนึ่ง ไม่ดื่มของ มีนเมามีสุราเป็นต้น เป็นบุญกองหนึ่ง รวมบุญที่เกิดจากศีลนัยแล้วก็เป็นบุญ ๕ กอง ถ้า เป็นกองเงินกองทองมีถึงหักกองใหญ่ ๆ แล้ว เจ้าของคงจะ.....และอาจจะ.....แน่นอน

การอบรมภารกิจบำเพ็ญไม่ท้อถอย มีเวลาว่างบ้างก็นักพุทธ รัมโน สังโน บท
ใดบทหนึ่งประจำใจ ไม่ปล่อยใจให้เพ่นพ่านออกกลุ่นออกทางที่จะเป็นความเลี้ยหาย
และทำความยุ่งยากกวนใจ เวลาจะหลับนอนก็บริกรรมพุทธฯ จนหลับไปกับบทธรรม
เมื่อพยาามทำอย่างนี้เสมอ ใจยอมผ่องใสเยือกเย็น มองเห็นโลกว่าเป็นเพื่อนทุกข์เกิด
แก่เจ็บตายด้วยกันอย่างสนิทใจ ใจอ่อนโยนด้วยเมตตาต่อเพื่อนร่วมโลก ไม่คิดเป็นภัย
ต่อผู้ใด ใจอ่อนน้อมต่อธรรม ด้วยความหวังพึงเป็นพึงตายตลอดกาลไม่ยอมฝ่าฝืน ยืน
หยัดอยู่กับศีลธรรม

จากบธรรมกalyเป็นธรรมแท่งเดียว นี่แลคือกองมหาศลัอันยิ่งใหญ่ไพศาลไม่
มีลิ่งใดเสมอเหมือน ลงบุญกับใจได้รวมเข้ากันเป็นธรรมทั้งแท่งแล้ว อยู่ที่ไหนก็เป็นสุข
ดังท่านพระมหาภัปปินเปล่งอุทานว่า สุข วต สุข วต สุขหนอ ฯ คือสุข เพราะใจ
กalyเป็นธรรมแท่งเดียวนั้นเอง ไม่เลือกสถานที่ โลกนี้ โลกหน้า ถึงจะเป็นสวรรค์
นิพพานคือสถานที่ให้ความสุข เพราะใจเป็นธรรมชาติที่มีความสุขอย่างพร้อมมูลอยู่
แล้ว จะนั่นจึงไม่ควรนั่งเฝ้าอนเฝ้าของดีคือใจอยู่เปล่าจะเลี้ยการ รีบตักตวงคุณงาม
ความดีให้พอกับความต้องการจากท่าน ศีล ภารนาเสียแต่บัดนี้ จะได้ไม่ต้องบ่นหา
ความสุขและสวรรค์นิพพานอันเป็นที่น่ารำคาญอีกต่อไป
